

TÕUSEV NOORUS

Nr. 11 * 1938
NOVEMBER

Posti- ja teleamet
Posti- ja teleamet
Posti- ja teleamet

6
MM
BER
6

*Pidu rõkkab,
tuju tõuseb...*

CANTULIA AKORDEOONIGA

Maanoored! Kasutage võimalust tutvumiseks Cantulia akordeooniga.

Soodsad maksutingimused

Lähemalt: E. Mihkelson Tallinn, Tatari 13. Telefon 460-59

„Teataja“

esimese ja ainukesena avaldab pidevalt ülevaateid

maanoorte tegevusest.

Seepärast iga maanoor tellib ja soovitab kõigile

„Teatajat“

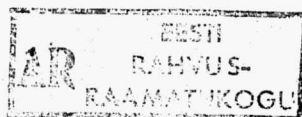
G. Hendriksoni

kõie- ja nõõritööstus

Pärnu maantee nr. 129
telefon 459-27

Äri: Väike Karja nr. 6
telefon 445-25

OSTAME KANEPIT

TÕUSEV NOORUS

Nr. 11. 1938

PÖLLUTÖOJA VALJAANNE

II AASTAKÄIK

Vaimustus.

Me tahame palju teha, palju ja suuri asju. Ei mitte kartulivagusid ajada, vaid tahame künda orge ja mägesid!

Ons see võimatu? Kaugeltki mitte. Kalevipojagaeg pole ainult muinasjutt. Teemasuguseid kündjaid on leidunud meie maal hiljemgi ja neid leidub praegugi.

Rahva hingele tahame pöörata teise külje nagu kesale. Lopsakas umbrohi kasvab sellel, kuid pöörame sellele nüüd teise külje, pöörame umbrohud maapõhja, las need säääl mädanevad — neist saab lisa sõnnikule, neist saab lisa viljasaagilegi.

On see töö raske? Künda maad või pöörata hinge, — kumb on raskem. On's hingel üldse raskust?

Jah on. Ja see raskus on niisugune, millele rammumehe lihastejõud vaevalt suudab tuult alla teha; ennem suudab seda juba väeti lapse käsi, kelle jõud pole lihastes, vaid lihtsameelses vaimustuses.

Vaimustus on see jõud, mis võidab kõik raskused.

Eks me ole seda kõik ise läbi elanud, kuidas see või teine ettevõtte meil läheb järsku korda nii imekergesti ja lihtsalt justkui laseks liugu. Ja mispärast? Lihtsalt, et oli vaimustust! Kust see tuli ja kuhu see läks..., sest igakord ei jätkunud seda kauaks. Eks nii mõnigi asi on jäänud täiel hool pidama poolele mäele; ei jõudnudki lõpuni, sest vaimustus lõppes otsa. Aga va-

hest oli seda vaimustust ja hoogu nii, et jätkus mitte ainult mäest alla sõiduks, vaid see viis läbi oru põhja jälle üles mäetippu.

Aga mis on vaimustus ja kust see tuleb?

See on jõud, mis meid aeg-ajalt või ka pidevalt seob mõne asjaga, mõne küsimuse või ettevõttega, seob sellega nii, et me ei mõis-tagi teha vahet selle ja oma mina vahel. Vahest on need ju suured asjad, aga ka igapäevased päevamured ja pisitööd ei edene, kui pole seda jõudu, kui pole eneses alati sellist pinget, mis sunnib tegema ja täitma, mis teeb kõik tööd tähtsateks, niisugusteks, et ilma meid tegemata ei saa elada, mis teeb kõik tööd häadeks, nii et lust on teha, olgu see töö suur või väikene, olgu puhas või must; ja kui töö sai tehtuks, mis pühib siis väsimuse, kõik üleelatud ja läbitehtud raskused, — nende asemele aga paisutab hingesse suure rahuldustunde ja rõõmu, sest töö sai teoks!

Jah, mis on vaimustus ja kust see tuleb?

Oleme seda kõik läbi elanud ja tundnud eneses kerkivat, meid tööle rakendavat, meid kandvat üle suurtest kitsikustest, kasvatavat meisse jõudu ja rõõmu.

Aga mitmepalgeline on see salapärane jõud, mis meis elab, mis meid elama paneb ja mida me siiski nii vähe tunneme.

Kui kõht on tühi, kui hästi maitseb siis toit. Ja kui kõht on söödud täis, — siis

on see küll tehtud täie vaimustusega ja sellele järgnevad tunded on nauding.

Nälg on algelisemaid, kuid jõulisemaid vaimustusallikaid, mis sunnib elama ja tegutsema kõiki, keda võime nimetada elusaks olendiks.

On ju haruldane meie ajal, et inimene peaks nälgima, kuid näljatunne on meiegi elus suureks jõu- ja vaimustusallikaks.

Inimene on aga nii loodud, et temale oma eluülesannete täitmiseks ei jatku sellest, mida on võimalik saavutada näljatunde ajal.

Ning kõrgem aste vaimustusest on armastus.

On kõht täis, siis hakkavad kõnelema kõrgemad tunded ja need on eelmisest tugevamad. Kes on tõusnud üle algelise tunnetustaseme ja jõudnud otsekui kõrgemasse järku, seda ei suuda algelised tunnetused enam täiesti rahuldada ega alatiseks köita. Ta valitseb nende üle. Ning siis suudetakse saata korda tegusid armastuse toetusel ka nälgiides.

Nälg ja armastus -- neil põhjeneb inimkonna olemasolu ja arvuline suurenemine. Nad kihutavad ja vaimustavad tööle meid meie elu ja meie soo alalhoiu pärast. Neis tunnetes peitub elu mõte. Elu mõtet pole veel keegi leiutanud ja vaevalt leiutabki keegi selle, — see on vaid tunnetatav, elab tunnetes ja siitkaudu sunnitakse meid elama ja tegutsema. Suurimale osale inimestest jätkub neist tunnetest, et käia läbi oma elutee hästi. Kuid see pole siiski veel kõik. Leidub inimesi, kes neist tunnetest tõusevad üle, keele tegevuse juhtimiseks need vaimustusallikad on nõrgad. Ning on tugevamaid, — üks neist on teadus.

Säält, kuhu inimene on jõudnud välja juba armastuse ajal, kannab teda edasi teadus. Teadus on inimese eraldanud loomast selgesti ja jäädavalt. Kuid kas saab teadus olla üldse vaimustusallikaks inimesele ja veel ülevamaks, kui seda on armastus? Teaduse saavutused pole ju enam mingi ime, vaid igaüks kasutab neid oma igapäevases töös, ning isegi toidu valmistamise abinõud ja võtted on enamasti teaduse viljast. Teadus seisab meie igapäevase elu

teenistuses. Kuid iseasi on teadusevilja või-saavutuste kasutamine, ja iseasi nende loomine ja leiutamine.

Meie arusaamise järgi seisab teadus oma saavutustega meie igapäevase elu teenistuses, sest me teame teadusest tavaliselt niipalju, kui ise seda kasutame. Kuid inimese püüe tungida üle teadmatusepiiri, sinna, kus keegi pole veel olnud, millest pole aimugi, kas sääal midagi on või pole — see püüe käib üle igapäevase elu praktiliste ülesannete huvidest.

Teadus töötab teadmatuses ja toob sääalt esile nähtusi ja tõdesid meie teadvusse, millest meie oma elus kasutame ainult väikese osakese.

Teadusmehed on uurinud ja kirjeldanud sadade tuhandete taimede ja loomade elu, meie kasutame praktiliselt sellest vahest paari tuhande kohta käivaid teadmisi, kuid kui need sajad tuhandet poleks läbi uuritud, siis ei teaks me ka mendeist midagi, mis meile on nüüd väga kasulikud.

Iseasi on raamatut lugeda ja sellest õpida ning neid teadmisi kasutada, hoopis iseasi on aga raamatut kirjutada ja selle kirjutamiseks materjali koguda.

Aga ka teadus pole veel kõik. On elus ülesandeid täita, milleks ei jatku ka sellest vaimustusest, mis annab teadus, milleks ei jatku ka teaduse saavutustest. Teadus on meile avastanud palju, väga palju, ta on andnud inimese valitseda kogu maailma varad ja jõud, kuid ikka jääb üle küsimusi, kus ta vastused võlgu jätab.

Teadus pole lahendanud küsimust, mis meie ise oleme, mida me õieti tahame, milleks elame ja mis on elu ise? Võib-olla ta ei lahenda neid küsimusi iialgi.

Aga kui ollakse oma arenemises jõudnud niikaugele, et ka teaduslik töö, tungimine üle teadmatuse piiride ei suuda inimest vaimustada tööle ja elule, — mis saab siis?

Siis astub esile kõrgeim aste vaimustusest, mis on seni lahendanud kõik kahtlused, on kandnud läbi kõigi raskuste, pole jäänud iialgi vastust võlgu ühelegi küsimusele ja mis on andnud inimesele jõudu liigutada mägesid.

See on usk.

Umbrohu peenrad.

See oli vanal häääl ajal.

Häääks ajaks nimetatakse meil ikka ja jälle möödunud aegu, kuigi need ajad olid meie rahvale tihti õige kurjad. Inimestel on ju selline õilis omadus unustada kiiresti möödunud elu raskusi ning viletsusi ja säilitada sääält vaid üksikuid — harvu ilusaid hetki, mis aegade kestes ja mitmekordse jutustuse järgi kasvavad suuriks, ilusaks ja kauneiks juhtumiseks, kuna aga kõik see, mis oli säääl ebameeldivat, kattub inimese teadvuses nagu udu-linikuga. Noja, — tollal ajal istus veel keiser Vene riigi troonil ja meie praegused vanemad rahva- ja riigijuhid võitlesid tulihingeliselt eesti rahva eluvõimaluse eest. See oli ajal aastaid enne Maailmasõda. Tollal hariti minu kodukohas põldu nii, et üksikuid põlde eraldasid kaunis laiad peenrad, mis vahest kasvatasid ilusat pikka rohtu ja seisid aastast aastasse adra ja äkke poolt puudutamatu. Ainult virk ja alatiaskeidava ema ning vahest ka lapsed lõunavaheajal lõikasid sääält sirbige rohtu loomadele. Tollest ajast jutustas mulle minust eakam kaaslane:

„Mäletan veel selgesti üht pühapäeva pärastlõunat. Isa oli järjekordsel Põllumeesteseltsi kõnekoosolekul. Ootasime kõik teda koju, sest emal oli lõunasöök ammugi valmis ja me ei tahtnud enne isa tulekut sööma hakata. Ja kui isa viimaks koju tuli, ütles ta lõunalaual nii: „Tead ema, need peenrad, mis meil põldude vahel on, tulevad kõik üles kända, sest need kasvatavad umbrohtu; umbrohi kandub sääält edasi ja nii ajavad need kõik põllud umbrohtu täis.“ Nii olla kõneleja Põllumeesteseltsi koosolekul seda soovitanud ja põhjendanud.

Need peenrad ümbruskonna ja samuti minu kodupõldudelt ei kadunud küll kohe ja järsku, sest kui mina neilt rohtu lõika-

sin, olid need vaid muutunud õige kitsasteks. Ja kui isa nad hiljem siiski hoopis üles kündis, siis kartsin ma, et nüüd lähivad küll viljad segi.

Ka meie rahva keskel on kord tekkinud peenrad, mis on takistanud inimesi liitumast ühisesse perre, on tekitanud nende keskel isegi üksteise kadestamist ja vihkamist, — sest need peenrad on külvanud umbrohtu inimeste hinge. Peenrad on lahutanud inimesi üksteisest ja üle peenarde on vaadatud põrnitsedes üksteisele. Eriti meie vanema põlvkonna keskel, kes on üle elanud revolutsiooni, sõja ja vaimse surutise aegu, on veel valitsemas palju umbusku ja isegi üksteise vihkamist. Meie vanem põlvkond, kes on üles kasvanud võõra surve all, on mõjutanud mitmesugustest võõrastest ideedest ja mõjudest ja sellest on kandunud nagu mingisugust mürki meie rahva hinge. See on kasvatanud lahkkelisid meie rahva keskele, umbusku ja usaldamatust üksteise vastu. See on kasvatanud meie vahele peenraid.

Viimasel ajal on maha kistud ja üles küntud meie rahva keskel need umbrohtunud peenrad, mis on inimesi üksteisest lahutanud. Usaldades võidakse üksteisele kätt ulatada, et moodustada ühist ja võimsat rahvaperet. Kuid läheb veel aastaid, enne kui hävib jäädavalt see umbrohi.

Noored on üles kasvanud iseseisval Eesti pinnal. Noorte hing ja vaim on jäänud rikkumata neist sõja, revolutsiooni ja surutise aegadest ja ideedest. Noorte keskele ei ole kasvanud neid lahutavaid peenraid. Ja ärgu neid enam millalgi tekkigu meie rahva keskele, ja kui neid siiski peaks kuski jälle tekkima, siis lähivad meie noored ja kisuivad ning künnavad need üles.

H. Runnel.

E. VIIRALT: Tüger.

Eduard Viiralt.

Korduvalt oleme kuulnud kunstnikust, graafik Eduard Viiraldist, et ta on maailmalinnas Pariisiski suur, et ainuüksi tema pärast sõidab kunstihuvilasi Belgiast aastas korraks Pariisi, et omandada mõnd tööd meie Viiraltilt.

Kui tagasihoidlik on aga Viiralt ise ja kui vähe tähelepanдав oli ta õppeaeg algul kodumaal!

Nagu paljud teisedki, astus ka tema omal ajal Riigi Kunsttööstuskooli. Ta omas aga vabaloomingu jaoks ande, ta ei osanud ega vahest tahtnudki töötada kooli programmi järgi, päälegi kui programmides peaaegu alati on midagi lüüget ja mõttetut. Pole midagi imetada, kui ta rahuldamatuna lahkub oma esimesest kunstikoolist ja siirdub Tartu, kus astub „Pallasesse“, mille ka lõpetab esimese lennuga.

Jutukehvana, kuigi südamlilikult sõbraliikuna — seda väsimatum on ta aga töös. Kui ta ärkab, on esimene, mille ta haarab, — sulg. Ta vaid joonistab tellitud ilustratsioonid raamatuisse, ülesandeid omab ta külluses Tartus. Sõbra või tuttava külastus teda ei sega, ta kuulab siis uudiseid, vastab ja ning ei, ja ise töötab hommikust õhtuni. Kuid kui läheb pidutsemiseks, pidutseb täie andumusega kaasa. Ta on ehtne natuur, loojana, kaaslasena ja inimesena.

Teda tõmbas aga Pariis, too kunstirahva Mekka. Ja ta sõitiski sinna, loobus kodu töötamise karjäärist kooliõpetajana „Pallasest“ — ta leidis, et tema elu tuleb pühendada vaid kunstile.

Kuid maailmalinn Pariis võtab vaevalt kedagi patjadele vastu! Suurlinnas, kus kümneid tuhandeid kunstnikke igast maailmakaa-rest, kus neist igäüks taotleb tunnustust ja läbilöövust publikus, sääl pole alati kerge,

E. VIIRALT:
Graafika.

päälegi kui sinna asudes Viiralt ei mõistnud prantsuse keelt.

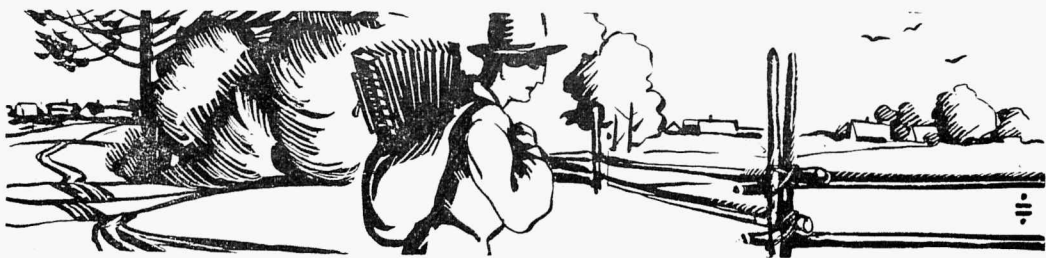
Kuid Viiralt ajas läbi, pidas vastu igasuguses olukorras — ja tal tuli läbi teha päris ebasoodsaid olukordi. Aja jooksul aga ta anne lööb ka maailmalinnas esile; ta saab tellimusi, talle hakatakse jagama kiitusi, ta korraldab oma näitusi — ta tõuseb Pariisis kuulsuseks.

Kodumaaga on tal vähe sidemeid. Süski, igal sihtkapitali näitusel leiame me Viiralti aina uusi töid, üks virtuooslikum kui teine, kõnelevam ja sisuküllasem kui eelmine. See on vaimne side, mida hoiab Viiralt oma kodurahvaga, oma kodukohaga.

Kuid vanemaile, lihtsaile Tallinna kodanikele saabub ta käest kirju..., ei kellelegi teisele. Ta hoolitseb ka selle eest, et vanemad ei kannataks puudust. Ja seda neil ajalgi, millal omagi käsi ei käinud veel eriti hästi.

Viiralt ei ole vana. Ta sündis 1898. a., käesoleval aastal saab ta nelikümmend aastat vanaks. Oma noorusele vaatamata on ta juba maailmakuulsus, ja me kuuleme temast veel paljugi.

Ta on praegu põhjamaade kõige suurem graafik, võimalik, et sel alal ka esimene isegi kogu maailmas. Ta on tõeline vaimugigant, rõõmuks ja uhkuseks oma rahvale.

J. Kaup.

Inimesed Issanda teedelt.

(Järg.)

VIII.

See, mida Valdu nägi tagasi luhta jõudes, ei olnud rõõmustav. Palju enam — see sundis teda jahmunult seisatama. Endiselt püsis Joosep Raudkaarna küna otsaga luhale tõmmatuna ja endiselt kummuli oli temagi, Valdu, püügiküna. Aga viimase serva all ei olnud nüüd enam istelauda. Küna kõrval maas lamas aga mingi tume kogu nagu rist. Valdule meenus millegipärast öö aastate eest linnas, millal ta oli möödunud kalmistust. Tookord — veel praegu läbis Valdut jubedusvärin! — oli ta näinud kaugel kalmistul põlevat risti, umbes samasugust, nagu praegu siin, küna kõrval, ainult selle vahega, et siin oli see rist must. Kui Valdu tookord linnas koos teistega lähenes haudade vahelt põlevale ristile, siis selgus, et see oli inimene, kes oli riided petrooleumiga üle valanud, need süüdanud ja hoidis leegitsevaid käsi kahele poole väljasirutatult. Just siis, kui Valdu jõudis leegitseva ristini, varises see kokku...

Sellele mõteldes oli Valdul järsku ebamugav. Ja imelikult vaikseks oli jäänud jõel. Vist oli äike hirmutanud koju kõik vähilised. Ta peatus ja hüüdis Joosep Raudkaarnat. Keegi ei vastanud. Siis arvas aga Valdu märkavat, et must rist küna kõrval nagu liigutab ennast veidi. Halvad aimused täitsid Valdut. Juba poolelt väljalt asus ta jooksmata ega peatunud enne kui salapärase ristikujujulise tombu kõrval.

Valdu salahirm oli põhjendatud.

Ristselili paadi kõrval märjal maal lamas Joosep Raudkaarna. lähedusest Parmu kopliasti toodud puuroikad surutud käistesse ja püksisäärisesse. Joosepi nägu oli värvitud mingi musta haiseva vedelikuga, suhu oli litsutud määrdunud linane topis. mis lähemal vaatlemisel osutus Joosepi oma kuuevoodri alt lõigatud vaheriide tükiks. Valdu seisis silmapilgu liikumatult sõbra kõrval, siis äigas ta varrukaga korraks üle näo ja silmade. nagu tahaks ta pühkida säält paha unenägu. Järgmisel silma-

piigul kummardus Valdu ja asus vabastama läbimärga sõpra.

Ja sellest päevast alates muutus Nükaküla õhk veelgi palavamaks. Ei, selles ei kahelnud keegi — selle teoga võisid saada hakkama ainult vembusaunlased. Muidugi, kindlasti ei võinud ju Joosep midagi ütelda, aga Otsa Eedi plaani andis üks neist siiski välja. No-jah, eks see olnud ju kõik ikka nende kahvade pärast ja oli ainult õnn, et Leelil oli tärnanud just sel õhtul imelikult vallatu tuju meelitada Valdut jõelt. Muidu oleks temagi... Aga politseiga, ei, mis temal siin tegemist! Küllap juba nükalased tulevad siin isegi toime. Valdul oli siin hoopis omad plaanid.

Silla ehitamine sai nüüd teoks, sest enam kui kunagi varem langes Vembusaun nükakülaste keskel põlu alla. Nüüd oli tarvis luua suuremaid suhteid alevikuga ja tolle metsataguse külaga. Miks nad käivad alevikus just läbi Vembusauna? Ei, kus sa sellega — säääl elavad ju nüüd lausa röövlid ja kas võib mõni saadulanegi kindel olla, et teda ühel hilisel teekonnal läbi tolle jõetaguse küla ei tõmmata siruli maanteekraavi! Aga saadulastel on ometi läpselt samuti tarvis pääseda alevikuturule nagu nükalastelgi.

Ja nõnda siis tuli, et kui nükalased hakkasid rajama uut teejuppi ja ehitama silda jõele, et siis nähti säääl askeldamas ka saadulasi. Parmu Tõnut ei nähtud nüüd enam seisatamas ega vahtimas naaberküla kirikuaknaid. Oli ju tõsi, et omaküla lahkusulistele kogudusele ei saadud hinge sisse ja selle puupõrandal pillerkaaritasid niisama hiirteparved, kuid nüüd oli tähtsamat teha ja mõtelda. Näe, sellest päale, kui Nükaküla lähenes tee ja silla tõttu Saadule, hakkasid sääälgi noored liigutama. Valdu lootis nüüd juba kindlasti sellest midagi üsna hääd, sest jutt, mis räägitud kord Parmu Tõnuga selle seltsimaja pärast, ei olnud tal ununenud.

Ja juttusid sai räägitud nüüdki, sest sagedamini kui kunagi varem nähti Valdut neil päevil Parmul. Tal oli sinna nüüd tihti asja,

isegi nii tihti, et unustas kivid Loopre põlluservadel ja ema raputas endisest veelgi sagedamini pääd: ei tule sellest vist midagi hääd. Ega tule!

Kui Roometi Linda kohtas ühel päeval nii poolkogemata Valdut, oli ta üsna mossis ega saanud jätta solvamata:

— Sa nüüd ka nagu kasvanud selle Parmu külge...

— Mis sääl kasvanud või muud, aga üks ta ole, näe, asjad tahavad jutti ajada ja kellel seda raha sinna rohkem matta kui Tõnul.

— Ei see ole Tõnu pärast! lõi Linda käega.

— See puha Leeli pärast. Rääkisid Otsa rahvaga, nad teavad juba kindlasti, et lähed Leeliga altari ette ja saad siis Parmule peremeheks. Eks ta ole ka — rikas ja suur talu...

Või nii! Nii jahvatatakse siis juba, ja isegi Vembusaunas! Ja Lindal näikse olevat siis naaberkülaga suhteid. Otse sellesama taluga, mille perepoeg sai hakkama seesuguse seatembuga Joosepi kallal.

— Noh, ega siis teitsiti, kui sina lähed jälle kas Otsa Eediga või koguni pastori endaga! vi-rutas Valdu vastu ja tundis, et on vihane. Ikka päris tõsiselt vihane. Ei saanudki nad Lindaga sel päeval suuremale jutule.

— Ei mina taha Parmu Maire kavaleri vi-rutas Linda veel vastu. Siis muutus ta näost üsna naljakaks ja jooksis minema.

Aga Valdul sai seda asja mõelda veel tüki-ke aega.

Või nii! Mässab see tüdruk nende kõriloikajatega sääl teispoel jõe ja siis pistab aga sihuke obaduse, et ei tea kohe, kas passib selle pääle kukkuda naerma või nutma. Ah siis Mairet ka ei jäeta enam rahule! Alles ta tuli ja asus linnast Parmule, on elanud need ajakesed siin vaikelt ja vagusi, aga juba ta suus närida isegi Vembusaunas. Vembusaun-lased näikse teadvat üsna palju naabritest, näikse olevat neist lausa huvitatud.

Loopre Valdu sülitas laias kaares ja oli vi-hane.

Aga tööd jätkusid ja Parmu Tõnu muheles.

— Saavad veel minu silmad näha mõndagi rõõmustavat! kiitis ta ja ei puudunud palju, et oleks pidanud Valdut üsna omataoliseks. — Kuluks mul nihuke väimespoeg ära! ütles ta.

Valdu jäi talle järele vaatama. Naljakas vanamees, tõepoolest naljakas vanamees see Parmu Tõnu. Ei saa midagi ütelda. Või kuluks ära nihuke väimespoeg. Missugune väi-meespoeg siis? Seesugune rüsa ja rassija nagu Valdu!

Seda mõteldes hakkas ta naerma. Tema, Loopre Valdu, kes tuli tagasi siia kodukülla nagu igavene juut, tolmune ja vaene kui kirkurott, ainult vana lõõtspill turjal, ja nüüd järsku, et kuluks sihuke väimespoeg... Oi sa issake, mihukest nalja ka vahel ei tehta!

Kuid siiski see mõte takerdus kuhugi Valdu ajusoppidesse ja sääl hakkas ta põimima plaanihakatise nagu suure ristiga ämblik, kes on mürgine ja keda raske hirmutada ta plaanide teostamise juurest.

Valdu laskis nagu arvustavalt käia silmad üle Parmu hiigeltalu krundi. Tõepoolest, siin talus annaks teha ikka palju, kui siia satuks koduväiks mehismehe poeg. Kive leidub siin veel kohati üsna paljugi, seni näikse sulased neid nagu kartvat, sest ega nad midu oleks teinud adraga seesuguseid suuri ringe ümber kivide. Ja sülitasi pole nende mürakatega keegi jugenud seni kokku minna. Ei, siin annaks teha, Parmust saaks ehtne mõis. Selle popsiko-ha juurest annaks teha veel juure larakas uudismaad, nii et asuta kas või paar sihukest popsikohta lisaks. Ja sinna männikuservale, kuhu päike läheb looja ja kus Valdu kõnetas esmakordselt pääle tagasi jõudmist Leelit, sinna võiks teha piimatööstuse...

Valdu mõtles risti ja põiki. Vahel ta tundis rõõmu oma mõtteist, millised hargnesid nii ladusasti ja sujuvalt, vahel vihastas nende üle. Tema, Valdu, läbipõlenud lesk ja kantseliametnik, ja seesugused mõtted! Oi sa taevas, maailm hakkab minema sootuks hukka.

Ühel päeval, tee oli siis juba peaaegu valmis ja sillagagi ei olnud asjad enam kaugel, kõnetas ema jälle Valdut nii ääri-veeri, just nagu varsti pääle ta koju asumistki.

— Roometi Linda käis siin, algas ta ja näp-pis ise põllepaela.

— Mh! tegi Valdu ega pannud seda juttu suuremat tähelegi. Käis siis käis — või see asi puutub temasse. Käigu pääle, kui on aega.

— Näe, on ka see ilm ja elu kõik nii ime-lik, jätkas ema ja vaatas nüüd pojale otse näkku. — Pidi see Parmu Maire olema ikke lin-nas ilmatu suur preilna ja puha, nüüd tuli tei-ne järsku ära ja minevat mehele — pastorile kohe. Vanasti ikke jändas teisega Joosep.

— Soo-oh! tõstis Valdu pääd. — Või mehe-le? Ise rääkis sulle kohe või?

— Kus ta'nd ise! tõrjus ema. — Linda seda asja ikke teadis, ta Otsa Eedilt kuulnud või kust...

Valdu äigas korraks tõrjuvalt käega. Tehku Maire ja olgu, mis see tema või teiste asi on. Ja üks ta parem olegi — nõnda ehk saab ru-hugi... Aga ema süda ei olnud veel räägitud puhtaks.

— Sa kah nüüd ilmast ilma sääl Parmul, kaua's sa's nõnda, näe ajad lähevad ja... Läks see elu sul kord juba na lõrri. Et vaataks nüüd ka õige ringi. Räägitakse küll, et sa na Leeliga, aga ei ma...

See jutt ei meeldinud Valdule. Ei. Ärgu soritagu tema asjades. See on täiesti ükskõik, kas ta nii või teistsiti; ta on nüüd saanud üle neist linnahaigustest, ei kisu teda kõrts ega kirmas üleliia, ta võib töötada nagu mehepoeg kunagi, nalga ei jää siin ega mujal.

— Mis nüüd mina või... andis ema järele.

— Aga üks sa oma poeg ja... ise tead, ise feed, aga — maad-olma sa's säält Parmultki nii ära saad... Näe Raudkaarna Joosepiga oli — palju sääl's nii puudus, et oleks sinagi...

Valdu püüdis selle jutu võimalikult ruttu lõpetada. Peaaegu oleks ta emale ütelnud, et

Tussakuru tegelasi.

ANDRUS HAGAVIHT
ühistööle õhutama.

Hiilgavana selle vaikse mehe
nimel seisab ühistööst üks näide:
pritsikuur, mis oleks valla ehe.
Alles kava küll, kuid tema viib ta täide.

Nüüd ta väsimata jookseb, korjab,
olles ühiskonna au eest valvel —
veel on vaja ainult kolm allkirja
toetusemangumisepalvel.

AGO-MARO PIIKS
kõnemeister ja kuldsuu.

Imestatakse: päältnäha hale,
kleenuke ja noor! Mis see ka jõuab!
Pühib nurgas nina! — Aga vale —
vägevad on selle mehe lõuad.

Proovige kord Tussakurut laita —
kui tark tahes jutt on tühi vile!
Nii ta on, näe! Mis see tarkus aitab,
meie sangar karjub tema üle!

Parmu Leeli see oligi, kes minu sellest tülist päästis. Aga või's emal kõike tarvis teada, või's saab kõike puistata talle jalgade ette.

Kuid tasutaju sellest jutust ja ääri-veeri keerutamisest jäi Valdule ometi veel tükiks ajaks. See lahtus pikkamööda alles siis, kui ta aitas teha üht-teist silla juures ja vestles Parmu Tõnuga. Nagu kord varem, nii kutsus nüüdki Tõnu Loopre Valdu tahatuppa, kus pakkus talle mõnusat koduveini.

— Küll näed, teeme siin Nükakülas veel imet! muheles Tõnu.

— Annaks Jumal imesidki, ega need iseendast sünni! vastas Valdu sellele naeratades. Ei teadnud Tõnu, mis Valdu sellega mõtles, et palus Jumalalt imesid.

IX

Nükakülas hakkas nüüd järsku elu ja olemine muutuma. Paistis, nagu oleks Jumal tööpoolest kuulnud Loopre Valdu palvet ja saatnud alla patusesse maailma imesid. Nükaküla noored korraldasid algul omavahelisi ja siis Saadu noortega spordivõistlusi. Seltsimajas

ei olnud hiirtel enam eriti mugav, sest neidki ruume oldi sääil viimasatel nädalatel mitugi korda tuulutatud. Küllap oli tulemas midagi tõsisemat. Ja mis kõige hullem — ajaleht kirjutas Nükakülast. Kirjutas kohe pika kirja — nüüd juba valminud teest ja sillast, mis ei olnud küll ilmaimed, kuid üsna rahuldavad ja tehtud külameeste oma rahadega, nimetas ärganud seltskondlikku tegevust ja müksas ka vahekorrale Vembusaunaga. Isegi jõest ja vähipüügist oli sääil juttu. Tohoh hullu!

Teade sellest kirjutisest levis majast majja ja teate kannul käis ajaleht ise, kuludes küla viimasesse majja jõudnult lausa räbalaiks. Teab, küsiti, kes see sihuke sulega sorkija...? Vaadati kahtlustavalt Valdule näkku, kuid sellelt ei andnud palju midagi lugeda. Looprele hakkas nüüd leht tulema küll järjekindlalt ja tuli teine just nimelt Valdu nimele, aga — üks lehte või ju tellida igaüks! Valdu päälegi nükinud seda koolipinki teistest rohkem ja kandnud isegi omal ajal nihukest värvilise servaga mütsi. Ega nüüdsel ajal ei saagi läbi enam

J. A. OHEIMAKSA

seltsi juht, kes oma eeskava 100% täidab.

*Seltsielu viia häässe vormi —
haruldus on mees, kes seda jaksab.
Tussakurus täitis selle normi
oivaliselt härra Oheimaksa.*

*Aatetöös, kus ülem juht on tema,
tehtud on liig palju loendamiseks.
— Oh et kauaks veel jääks tegutsema
Ühing Käte Süles Soendamiseks!*

AARON TÜHMAS

spordijuht.

*Sport on noorte elus kena nähe —
Tussakuru hindab keharammu.
Et üks õige asi hästi läheks,
astunud on vajalikud sammud.*

*Edu pant on siingi õigeis meestes.
Sport et noortele näiks meeldivana,
juhiametisse säeti mees, kes
väga meenutab hädä jõuluvana.*

ajaleheta — ela muidu nagu kotis. Seetõttu leidis Nükakülas teisigi, kes tellisid ajalehe. Olid pidanud tegema seda juba ammugi, aga oli ikka niiviisi jäänud, et aega on ja... Nüüd siis tehti ära.

Parmu Tõnul oli olnud õigus. Sild ja tee lähendasid Saadut Nikale ja mõlemaid külasid alevikule. Kord kuuldus isegi, et Vembusauna ühispoold minevat pankrotti. Tõnu kutsus siis Valdu Parmule, kuid sedapuhku Valdu uskus, et ei — Nükakülla nüüd kohe kauplust avada ei maksaks. Las külla kosub enne niisama. Näe oligi juba hakatud häbenema neid vanu majaräbalaid ja lagunenuid aedu. Ajaleht kirjutas kodukaunistamisest ja maanoorte hoogtöödest. Tuleks katsuda ajada enne neid asju, eks siis hiljem näe. Ja Tõnu oli sellega nõus. Ta oli viimasel ajal peaaegu alati Valduga nõus.

Kuid Roometi Linda, kes algul oli tihtigi viibinud seltsimajas, jäi säält nüüd eemale. Ei tea milleks? Kord tegi Valdu sellest juttu. See oli siis, kui saatis Lindat. Tookord ta kohtas

teda üsna juhuslikult Raudkaarnate väikese maja kohal. Valdu oli sel päeval tujus ja naljatas.

— Noh, saab sinust siis ikka pastoriproua või? nokkis ta tüdrukut, nii et see pidi punastuma.

Räägiti siis seda ja teist ja Linda surus nast üsna Valdu vastu. Naljakas, Valdu tundis nüüd jälle samasugust mõnusat lõhna, nagu heinaaja hakul, millal saabus maanteehulkurina kodukülla. Seda lõhna, mis tookord täitis Roometi ema väikese maja, imbus Linda rõivaist ja juustest, isegi ta sõnadest, nagu oleks nõrgunud sooja nisuleiva laupäevaõhtuselt leebet lõhna. Valdu vaatles tüdruku täidlast kuju oma kõrval, nägi ta ruuget juust ja tundis sooja tunnet tekkivat südamesse. Ta tahtis olla hää sellele tüdrukule.

Aga see oli tookord. Linda käis selle järele mõned korrad seltsimajas, kuid jälle tuli too teine, pikk ja sale, valgepäine, pisut tumedamate kulmujoontega tüdruk, kelle silmis näis magavat pehmet anuvat imestust.

ja selle tähtsus inimese kultuuriloos.

Kolm tuhat aastat tagasi ütles Salomon: „Kui kirjutada palju raamatuid, ei tule neil lõppu, kui palju lugeda, siis on see väsitav kehale.“ XIV aastasajal lisati sellele juure, et tarvis on lugeda pääasjalikult pühakirja ja neid raamatuid, mis on vajalikud pühakirjast arusaamiseks. Tänapäeval on vaated selles suhtes tunduvalt muutunud. Lugemine on saanud inimesele kireks ja teatavaks naudinguks. Juhana Liivist teame, et ta haridus oleks jäänud üsna puudulikuks, kui ta mitte poleks eelistanud muudele lõbustustele raamatut. Omaaja maailma tuntumad mehed on ammutanud endale vaimutoitu just raamatutega istudes. Nii ütles inglise mõtleja Waller: „Omas kabinettis ajan ma juttu ainult tarkade inimestega, kuna väljaspool seda ei ole ma kindel, et ei puutu kokku rumalusega.“ See on väga tabavalt öeldud raamatute — kui tarkade kaaslaste kohta. John Herschel nimetab raamatuid ainukesteks õigeteks sõpradeks ja vahemeesteks parema seltskonna ja üksikainimese vahel. Luuletaja Channing märgib, et ainult raamatute kaudu õpime me tundma suurvaime ja maailma targemaid mehi. Raamatud on kaaslaseks haigeile, üksikuile ning murest kooratuile; nendest saadavat kasu ei vääri terve maailma varandused. Finclon peab lugemist indu ja häid raamatuid kõrgemaks kui kogu maailma kuningate kroone. Kuulus ajaloolane Gibbon ütles: „Minu elu uhkus ja au on raamatute lugemine, ja ma ei vahetaks neid isegi kõikide India varanduste vastu.“ Meie riigi lugupeetav ja armastatud President K. P. äts ütles 24. veebruaril 1935. a. muuseas: „See ei ole mitte väheselt hinnatav nähtus, kui meie võime ütelda, et 400 aastat on meil trükitud raamatud olnud. Raamat on tõsiselt olnud see kirjavar, see vaimuterade kokkukogumine suurde salve, kust need, kel seda tarvis on olnud, sellest vaimutagavarast on võinud võtta ja oma vaimu toita. Ilma raamatuta ei toida me oma vaimu, ei saa tõusta kultuuriliselt kuigi kõrgele. Rahvas, kellel puudub vaimutoit raamatute näol, jääb teistest rahvastest maha. Ainult see rahvas, kes võib niisugusest vaimutagavarast, nagu seda on raamat, saada lõpmata uusi mõtteid, uusi tundeid ja äratusi, läheb kultuuriliselt edasi.“

Mis oleks saanud Robert Collyer'ist, kui ta poleks igal võimalikul silmapilgul uurinud raamatuid. Ta tõsis just raamatute varal üheks tähtsamaks ameerika kirjanikuks, kuna ta luges sepipajas, teel kõndides ja hilja õhtul pärast väsitavat päevatööd. Kõik mõtted koondusid raamatuile ja temast

sai targem mees kui paljud, kel on taskus „tarkuse diplom“ kõrgemast koolist.

Kui aastasadasid tagasi Gutenberg muljus sõrmede vahel pehmeks muutunud vaha-tükki ja selle kogemata surus sõrmuse graveeritud tähtede, hüüdis ta leekivail silmil kuulsa lause: „Õnnistatud olgu see tund!“ — siis selle lausega oli alus pandud trükikunstile ja raamatu arengule.

Ajalooost teame, et antiik- ja keskajal oli tarvitusel käsikiri-raamat, mille moodustasid käsitsikirjutatud papüürusrollid ja puukood. Need rändasid käest kätte ja nendest peeti lugu päämiselt seepärast, et neid oli vähesel arvul saadaval. Maailmas vanimaks kirjutusmaterjaliks peetakse kivi, kuhu raiuti vastavate märkide ja kujutuste abil mõte. Nii teame, et Moosese käsud olid ka 10 kivitahvil. Telliskivisuurustele ja ka vähe-maile savitahvleile kirjutasid vanad assüürlased oma kiilkirjad. Selline kirjutamisviis valitses kuni XV saj. keskpaigani, millal leiuatati trükikunst. Kui lugemiskunst edenes ja raamatute järele nõudmine suurenes, hakati käsikiri-raamatuid valmistama orjade abil. Üks dikteeris ette ja palju orje kirjutas kas papüürusrollile või vahapaberile. Kirjakunsti arvatakse maailmas püsinud olevat juba üle 4000 a. tagasi e. Kr. Papüüruse ja kivi asemele tuli pärغامent, mis valmistati vasika-, lamba- ja kitsenahast. Pärغامenti oli mitut värvi. Kalleim sort oli purpurpunane ja sellele kirjutati kas kuld- või hõbetindiga. Sellest ajast ongi meile teada kuulsam hõbedane käsikiri, — piiskop Ulfila gootikeelne piiblitõlge. See käsikiri on pärit VI saj. Itaaliast ja asub praegu Rootsis, Upsala ülikooli raamatukogus. Keskaja lõpul surus papüüruse turult kõrvale praegu igäihele hästituntud paber. Trükikunsti leiuamisega anti paberile täielik eluõigus ja papüüruse olemasolu teame veel ainult ajalugu lugedes. Paber leiuatati Hiinas, kus seda valmistati keemilisel ja keetmise teel kaltsudest, puukoorest, kanepist ja hiljem ka puust. Esimest paberit arvatakse 105 a. p. Kr. ja sellest ajast ongi jäänud püsima sõna: riis = 20 raamatut paberit, raamat = 24 p., kuna riis on araabiakeelse tähendusega „kimp“.

Kui Gutenbergi trükikunsti aega arvatakse XV saj., siis eesti trükikunst ei jäänudki sellest palju maha, arvestades sellal valitsevat surutist. Esimene trükikoda tekkis meil 1631. a. Tartus ja 1635. a. Tallinnas. Kõrvaltvaatajale paistab trükitehnika väga

imeliku kunstina, kuid neile, kes igapäev sellega tegelevad, on ta niisama lihtne kui põllumehele kündmine või kokal leivalõikamine.

Varem trükiti ja laoti raamatuid käsitsi, kuid XIX saj. asendavad inimesi ka trükikodades juba masinad. Kirjatähed või -tüübid vaiatakse tinast terastempli (patriitsi) kujutise järgi, mis haamriga on löödud vaskplaadile (matriits). Tähed lõikatakse üksteise kõrvale ja kaetakse värviga ning kui paber neile pääle vajutada, jääb kiri paberile. Nii võib valmistada kiiresti tuhandeid äratõmbeid, ilma et see tähti rikuks või muudaks.

Meie riik on ainult täisealiseks saanud inimese vanune, kuid raamatutarkus on meil vana 400 aastat. Sellele võime me uhked olla nagu me võime uhked olla meie nüüdisaja raamatute kirjutajaile. Kas võis jääda ühegi tõsise eestlase — kui patrioodi süda külmaks, kui meie lehed töid ära ilusaid sõnu alles hiljuti Saksa ajakirjandusest, mis kirjutatud säälsete asjatundjate ja lugupeetavate kirjanduskriitikute poolt meie hulgast võrsunud mehe — A. H. Tammsaare tuseda romaanis „Tõde ja õigus“ kohta. Meie olime rõõmsad ja oleme alati seda, et meil on mehi, kes oskavad ja tahavad kirjutada raamatuid, mis on uhkuseks ja auks meie rahvale ja riigile ja toovad meile kultuurilist tunnustust maailmariikide ees. Meenub üks pisike episood Tartumaalt, kus peremees luges ainult kriminaalromaane ja seiklusjutte. Kui ta juhuslikult nägi keskkoolis õppiva poja raamatute hulgas „Tõde ja õigus“, lausus ta:

„See on niisama paks kui „Miljonite röövlid“. Kas siin on ka tapmist ja tagaajamist?“

„Proovi vähe lugeda,“ soovitas poeg.

„Ehk on igav?“ kahtles peremees. Aga siiski ta võttis raamatu kase alla murule kaasa ja hakkas lehitsema. Ta luges tunni, luges teise, luges ka kolmanda. Aga edasi ei saanud ta lugeda. Ta ruttas sookarjamaale järele vaatama, kas seda ei saaks kuidagi kuivendada. Ja varsti algaski ta sookuivendamisega pihta ning kui järgmisel aastal ta karjamaal lainetas rukis, olid naabrid kadedad. Paljudki teritasid labidaid ja — nüüd on selle küla soised karjamaad kuivad. „Kindel kui tare põrand,“ kiidavad peremehed ise. Nad tegid seda Vargamäe meeste järgi ja nende sümpaatseks kujukus sai Hundipalu Tiit. „Tõde ja õigus“ aga kujunes esmajärgu tähtsusega raamatuks külas. Sellest ammutati elutahet ja tööõõmu ja paljudki vanavaatelistel võtsid uemad kombed omaks. Nii kujunes see raamat tõesti kõiketeadjaks seltsimeheks. Seda uuriti põhjalikult, sest leiti, et sääl kujutatud elu ja tegelased on põllumehele kõige lähedasemad ja selgesti mõistetavad.

Muidugi mõista, pole maakeral inimest, kes oleks lugenud läbi kõik raamatud. Isegi

ühe aasta toodangut on võimatu läbi uurida, kuna ainuüksi Pariisi rahvuslikus raamatukogus leidub enam kui 3 milj. eri köidet ja kogu aasta toodangut arvatakse umbes 30.000 köitele. Tõepoolest on asi nii, et inimene, kes tahab kultuuriselt küllalt kõrgel seista, ei pruugi palju raamatuid pääliskaudselt läbi lugeda, vaid peab otsima raamatute merest pärale ning neid lugema põhjalikult, mõttega ja täie hardumuse ning arusaamisega. Siis on lugemisest kasu. Kiire, mõteta lugemine ainult nürkitab vaimu ja väsitab füüsiliselt. Raamatut peab mõistma ja tundma kui oma sõpra ta positiivsest ja negatiivsest küljest. On ta halb, siis võib temast loobuda nagu kurjast inimesest ja otsida uus ja parem.

Eesti kõige vanemaks raamatuks loetakse Wanradt-Koelli katekismust, mis kirjutatud Tallinna Niguliste kiriku õpetaja Simon Wanradti poolt saksa keeles ja tõlgitud Tallinna Pühavaimu kiriku õpetaja Johan Koelli poolt eesti keelde. See raamat ilmus Saksamaal Wittenbergi linnas 25. aug. 1535. a. (praeguse kalendri järgi 4. sept.) Hans Luffti trükikojas. Säilinud on sellest ainult 22 lk., neist 10 eestikeelse tekstiga.

Kuni käesolevani on meil raamat teinud suuri edusamme, eriti meie Vabariigi iseseisvusaastail, ja sisuliselt kui trükitehniliselt on meie raamat võrdne iidsete kultuurriikide raamatutega, mille arenemise teel pole olnud selliseid takistusi kui meie raamatul.

Huvitavamaid raamatuid maailmas leidub päämiselt suurte ja kuulsate ülikoolide raamatukogudes. Nii on ka praegu Tartu ülikooli raamatukogus arabiakeelne palveraamat, mille suurus on 44×33 mm. See kääbusraamat on aga paks 270 lk. ja selles on 54 palvet. Suurim raamat on 190×100 sm XIII saj. järgemendile kirjutatud „Raamatute hiiglane“ ehk kuradipiibel, mis hoitakse alles Rootsi Stokholmi kuninglikus raamatukogus. Samuti leidub maailmas ka väga palju raamatuid, mis on köidetud inimnahka. Enamikult need on tekkinud Prantsuse revolutsiooni ajal. Kuidas raamatute juures töötatakse ja vaeva nähakse, sellest annab kujuka näite keegi hollandlane, kes töötas 3 aastat piibli juures, iga päev 8 tundi. Ta leidis, et piiblis on 1189 päätükki, 773.656 sõna, 3.566.560 tähte ja nimi „Jehoova“ esinevat 6855 korda ning sõna „ja“ 46.227 korda. Suurimaid raamatukogusid maailmas on Venemaal, ligi 5 milj. köidet, kuna Tartu ülikooli raamatukogus on kuni käesolevani umbes 610.000 köidet. Meie aastane raamatutoodang on umbes 1215 köidet, kuna maailmas ilmub üle 200.000 eri päälkirjaga raamatu.

Raamatu tähtsus tänapäeva kultuurielus on niivõrd suur, et ei oska ette kujutada, kuidas oleks maailm arenenud, kui puuduks raamat.

Mardipäeva ja kadripäeva kommetest.

Mardipäeva pühitsemine on rahvusvaheline, kuigi üksikud mardikultusse kuuluvad kombel on arenenud eri maades iseseisvalt. Millal ja kust on saanud alguse mardipäeva pühitsemine?

Rahvajutu järgi pandi sellele alus usuisa Martin Lutheri ajal. Kuna Martin Luther koolipoisina kerjas endale majauste taga lauldes leiba, arvati, et see ongi aluseks mardisandiks käimise kombele. M. J. Eiseni uurimuste järgi ulatub mardikultus palju kaugemasse aega tagasi. Ta on saanud oma alguse Prantsusmaalt, Tours'i piiskopist Sankt Martinist.

See püha Martin sündis 316 a. p. Kr. Pannonias (Ungaris) paganasõjapääliku pojana, keda isa sundis juba poisikesena sõjariistu kandma. Kuid Martinit ei huvitanud sõjategevus, ta põgenes Prantsusmaale ja laskis end ristida, pühendudes täielikult ristiusu õpetuse levitamisele. Seega omas ta rooma kiriku avalikku austust. Katoliiklased hakkasid austama teda päämiselt karjakaitseja pühakuna. Talle toodi ohvreid ja ta auks hakati pühitsema sügiseti 11. novembrit, s. o. Sankt Martini surmapäeva. Seda päeva pühitseti suurte söömis- ja joomispidustustega.

Umbes samal ajal nõudsid vaimulikud talupoegadelt makse natuuras. Nii viidi maksukohustusena ka hulga hanesid vaimulikele priiskamiseks, millest kujuneski koos mardipäeva pühitsemisega arvatavasti ka mardihane söömine.

Samuti on ka mardisandiks käimine pärit katoliku ajast. Samal ajal, kui vaimulikud pidasid külluses priisates mardipäeva, tahtsid talupojad ka Martini nimepäeva süües ja juues pühitseada, aga et neil toidumaterjali oli vähe, läksid nad seda külast kerjama, et siis üheskoos pidutseda. Hiljem on seda tehtud rohkem nalja kui kerjamise mõttes ja see on kujunenud mardipäeva kombeks.

On veel teine seletus, kuidas sai kombeks mardisandiks käimine. Nimelt tähendab rooma usus sankt püha, ja et pühakute austajad

mungad sageli kerjates ringi rändasid, võib arvata, et mardisandiks käimine on saanud alguse kerjasmunkade rännakuist.

Prantsusmaalt jõudis selle püha Martini austamine Saksamaale, Rootsi, teistesse põhjariikidesse ja ka meie maalegi.

Kuigi hulk vanu mardipäevakombeid on juba ammu kadunud, on säilinud mardisandiks käimine veel tänapäevanigi.

Vanasti käidi mardis hulgakaupa. Poisid ja tüdrukud maskeerisid endid võõraste rõivastega, kasutati igasuguseid maske, pahu-pidi kasukaid, õlest torukübaraid ja takust habemeid.

Martide ninamees oli „isa“, keegi teine oli „ema“ (see võis olla ka mees, naise rõivastuses), kuna teised olid kõik lapsed. Mõni neist oli pillimeheks; vanemal ajal oli torupillimees, hiljem viiuli- ja uemal ajal löötpillimängija. „Isa“, keda vahel ka „Mardipukiks“ nimetati, kandis pikka takust habet, kaelakotti annete jaoks, aisakella ja vöö õlgedest ohelikku. „Mardiema“ esines naise rõivastes, taku- või linakoonal ja kedervars käes. Taluõue jõudnud, helistas mardiisa aisakella, mardiema laulis, teised mängisid ja laulsid kaasa ning keegi plaksutas piitsa. Piitsa plaksutamise ja kella helistamisega taheti kurje vaimu eemale hirmutada, sest mardiõöl olevat kurjad vaimud liikvel niisama kui jõulu-, uueaasta- ja jaaniõlgi.

Martidel oli väga palju mitmesuguseid laule, vastavalt nende kommetele ja mängudele. Ukse taga lauldi näit. kõigile tuntud mardilaulu:

Laske mardid tuppa tulla.

Mardi küüned külmetavad,

jalavarbad valutavad,

sõrmeotsad säidelevad.

Kui mardid sisse lasti, teatasid nad endist:

Mart on tulnud kaugelt maalta,
üle soo ja rabade jne.

Tihti viskasid mardid tuppa astudes viljateri põrandale, soovides hääd viljasaaki ja õnne karjale. See tuletab meele püha Martini vilja- ja karjaõnnistamist.

Mõnikord oli martidel ka „ratsahobune“, „sikk“ või „karu“ kaasas. „Hobune“ jooksis hirnudes tuba mööda ringi, „sikk“ ajas tüdrukuid ja lapsi taga, kastes saba vette ja pildudes sellega teistele näkku. „Karul“ oli enamasti pahupidi kasukas seljas, käis käpakil tuba mööda ringi, tükkis voodisse ja loopis säält riideid põrandale.

Mardiema asus sageli toas valguse lähemale, tükk mingisugust riiet ja takukoonal kaasas ning hakkas kedrates laulma. Mõni mardisantidest tuli „emale“ kurtma, et püksid katki, teine jälle, et uut särki vaja. „Ema“ mõõtis igale hädaldajale riideid, luhades uusi teha, ise vahetevahel kedrates.

Lahkumise eel tantsisid mardid pilli ja laulu saatel ning õnnistasid kõiki perekonnaliikmeid, nimetades igaühte nimepidi ja igaühele õnne soovides, kus ei unustatud ka sulaseid ega tüdrukuid.

Peretütrele sooviti tavaliselt kosilaste õnne, näit. lauluga:

Kuus käigu kolmed kosilased,
ühed tulgu, teised mingu,
kolmandamad koju jäägu.

Pereisale ja -emale sooviti viljasaagi, loomade ja kodulindude õnne.

Perepojale kosjasõiduks häid ja teraseid hobuseid. Näit.:

Tallie täkku tasane,
pääle latteri ladusa.

Martide tantsimise otstarve oli annete korjamine, seletades ise, et nad pidavat vaesuse pärast kerjama, ja nii majast majja rändama.

Kui aga mardisandid anneteta jäeti, ei õnnistanud nad enam kedagi, vaid kukkusid sajatama, säärasel puhul nad laulsid:

Saagu, saagu, ma sajatan,
susi siia hooste hulka,
karu kõige karja hulka.
Lammas lauta langegu,
hobu talli tarretagu,
kanad kaevu ju munegu.

Martide sajatamist kartes oli pererahvas annete jagamisel alati helde. Sageli loetlesid mardid ise üles, mida nad nõudsid: küll karaskit, liha, vorsti, raha jne.

Ei olnud perenaine või peretütar küllalt kärmas tooma, tulid mardid appi, juhatahes lauldes, kust ja kuidas midagi peab tooma.

Martidele anti harilikult toidukraami. Sageli küpsetati selleks erilised mardikakud või -karaskid, vahel ka rõngasvorstid, mis martidele kaela visati. Anti ka õlut, viina ja isegi raha.

Saadud annetega pidasid mardisandid hiljem kuskil pidu. Sageli mindi ka pärast mardisandiks käimist kõrtsi.

Vahel juhtus, et mõni mart läks veel teistkorda aastas kerjama, nimelt koos kadridega, sageli siis nende „isana“.

Kadrid ja mardid olid üldiselt oma rõivastusel erinevad. Kuna mardid kandsid rohkem karvasemaid, jämedamaid rõivaid, olid kadrid palju õrnemad ja naiselikumad. Arvatavasti seepärast, et kadripäeva püha kuks oli naine, nimelt keegi (Armeenias) kuniinga tütar Katarina, kelle märtrisurmapäeva kadripäeval, s. o. 25. novembril pühitseatakse.

Ühenduses mardipäevaga ja mardisandiks käimisega on tekkinud mitmesugused rahvamängud. Et taludes sel päeval tööd üldiselt

*Põllumajandusli-
kust takistusjook-
sust osavõtjad ko-
ti täitmist soori-
tamas.*

ei tehtud, siis jäi mängimiseks rohkesti aega. Teiselt poolt soodustas mängimist mardipäeval külanoorsoo kokkutulek, et kogutud andeid ühiselt kindlaksmääratud talus kasutada.

Sääraarstest mängudest on rohkem tuntud mardipulm, mille päritolu on Lääne-Eestist.

Mardipulma kutsuti kõiki, kes olid mardiks käinud, või martidele kingitusi jaganud, samuti ka kõik ümbruskonna peremehed.

Mardipulmi valmistati ette nagu päriski pulmi. Tehti õlut, saia ja toodi viina. Igast perest, kust mart oli, anti külimit otri linaste tegemiseks. Kõik muu toidukraam sai suuremalt osalt mardisandiks käies külast kokku korjatud. Talu toad, kus mardipulmi peeti, dekoreeriti omapäraselt. Näit. rehetoa seinad tapetseeriti valgete linaste kangastega, kaunistatud kuuse- ja männiokstega. Lambid mässiti siidpaberisse jne.

Mardiisa ja -ema olid ka pulmaisaks ja -emaks. Pulmast ei puudunud ka „pulmasokk“, kes oma luuast sabaga püüdis teisi vihelda.

Söögitoas olid kaetud pikad laud. Tantsuks mängis pill peaaegu vahetpidamata, sest tantsijaid leidis alati.

Haripunktiiks pulmas oli laulatus. Mõni sobiv jutukas peremees mängis pastorit, pani selga musta ametkuue ja valge rätku lipsuks. Altariks oli linaga kaetud laud, mille ette ilmus noorpaar. Peigmees ja pruut olid mõlemad mardirõivastuses. Pruuti võis mängida ka keegi poiss. Laulatustalitusega püüti järeleaimata kiriklikku laulatust. Selle huumor ja mahlakus olenes muidugi õpetajast.

Laulatusele järgnes pärjamängimine. Tüdrukud moodustasid ringi, lauldes: „Ilus haljas, ilus haljas pruudipärg“, andis pruut pärja ühes looriga kellelegi üle.

Niisamasugusel kombel mängiti ka peigmehe müts. Siis mängis pill ainult vanale ja uuele noorpaarile, kes pidid tantsima. Selle „noorpaari loo“ ajal teised tantsust osa ei võtnud.

Nüüd ehiti pruut noorikuks, ta sai tanu ja põlle. Sellele järgnes tavaliselt „põllelappimine“. Visati nooriku põlle võidu raha. See oli abinõuks raha kogumiseks, et jälle viina tuua ja pulmi edasi pidada.

Samaks otstarbeks korraldati pulmas ka „ameerika oksjon“, kus enampakkumisele läks mõni väärtuslikum asi või ka praetud hani.

Mardipulmades oli veel kombeks „arstimine“ ja „vihtlemine“. Arst sõitis kohale hobusega, tehes sisse tulles oma saatjaskonnaga suurt läarmi. Arst kandis omapärasest rõivastust. Kaasas oli tal kuuldetoruks vorstivorm või midagi muud niisugust ja teisi veidraid arstimisvahendeid, mis aga kätte juhtus. Harilikult kardeti arstimist. Püüdmine ja jooksmine tegi nalja ja kisa enam kui see arstimine ise. Kuid mehed, kellele juba „pulmad“ pähe hakanud, lasksid endid meeldi arstida.

„Vihtlemiseks“ võeti vanad asplid, mille otste külge seati mürjad vihad. Ringi vändates viheldi siis kõiki, kes ette juhtusid.

Mardipulmas esines ka „jalalöömine“ ehk mustlasemaadlus. Seda tehti maas õlgedel. Kaks meest heitsid nii pikali, et ühe jalad ja teise pää olid kõrvuti ja ühe jalg teise jala taga. Kumb suutis teist ülekaela tõmata, oli võidumees.

Mardipulmas oli väga palju mängu, mis olid suuremalt osalt üle võetud tavalistest pulmakommetest. Pulmakommete mõju on ulatunud ka mardilauludesse. Näit. ukseõhkumise laulu motiiv esineb mardilauludes sel puhul, kui marte sisse ei lastud, ja pulmalauludes tavalise ähvarduslauluna sel puhul, kui kosilasi sisse ei lastud. Jalalöömise komme ja „mardisokk“ on omakorda laenatud jõulukommetest. „Sokk“ ehk „pukk“ oli juba muistsel ajal soomesugu rahvaste jõululolend.

Mardimängudes esineb päälle „pulmade“ ka „lapseristimine“. Kuna „pulmad“ peeti mardisandis käimise järelpeol, võis „lapseristimist“ pidada ka mardisandiks käimise ajal. Mardiema hoidis „last“ süles, keegi mängis õpetajat. Last ristides pritsis ta vett ka pererahvale, kes oli lapse vaderiks ja kes pidi siis lapse vanematele kingitusi andma.

Mardiristimisega ühenduses mängiti mardikskäimise ajal ka nukumängu. Ristitud „laps“, mis oli muidugi riidest nukk, peideti ära. Kes nuku kõige enne üles leidis, see pidi sel aastal abielluma.

Oli veel teine mardisantide kastmine, mida tehti pererahva poolt. Asetati veekapp parsile, mille külge kinnitati pastlarihmad. Mardid arvasid, et rihmad olid neile pandud, tõmbasid ühes rihmadega endale kapataie vett kaela.

Mardikastmise mäng esineb päämiselt Pärnumaal, mis on tekkinud sääal mardiristsete eeskujul.

Mardisandiks käies tehti ka tsirkusekunsiti ja ennustust nn. „õnnelinnuga“. Keegi pika habemega ja kongus ninaga mardisant oli „rändav juut“, kellel kaasas suur puur lindudega. Lindude puuri all oli laegas, kus sees õnnekirjad. Kui keegi tahtis teada saada oma õnne, avas juut puuriukse ja tõmbas kirjalaeka välja, kust lind pidi võtma kirja.

Muidugi lind ei teinud seda ja juut kasutas juhist, kui tähele ei pandud, ja tõmbas ise kiiresti kirja välja, ulatades selle omanikule. Kirjad olid juba nii asetatud, et juut teadis, mida ta kellelegi andma pidi. Tihti tegid need õnnekirjad palju nalja. Õnneliku mängu idu on Saksamaalt pärit.

Pärnumaal oli levinud veel mäng puuhobusega. Valmistati eriline puust hobune, mis oli seest õõnes ja üle tõmmatud tugeva riidega. Seda veeti mardisandiks käies kaasas. Kui kuhugi tallu sisse mindi, puges keegi martidest hobuse õõnesse kerre, nii et jalad maha ulatasid, ja tegi siis toas ringi

joostes ja hirnudes igasuguseid vigureid. Seda inimese hobuseks moondumise kommet tuleb ka teiste soomesugu rahvaste juures ette. Nii esineb näit. liivlastel ka mardihobune, kuna soomlastel on jõuluhobune.

Vähem levinud mardimängudest oleks Tartumaal „kassileierkast“, mis kuulub sama hästi ka jõulumängude repertuaari. „Kassileierkastiks“ võeti lihtne puukast, mille põhja asetati kannel. Kassile seati kelluke sabaotsa ja pandi kasti, sulgedes kaane. Kass kellukest sabaotsas taga ajades hakkas kastis karglema ja tekitas nii kandlel omapärast muusikat.

Mardipäeva mänguna tarvitati ka „õllejoomist“, mis oli samuti üle võetud jõulumängudest. See sündis järgmiselt: lae alla riputati nõoriga ristloodis jäme puu, mille kummalegi otsale istus mees. Üks istus ainult tasakaalu hoidmiseks, kuna teine pidi täitma ülesande. Nimelt pidi see mees kepi otsa asetatud kannu hoidma tasakaalus ja teise käega tühjendama teise õllekannu. See nõudis osavust ja kannatust. Ülesande täitmise eest anti talle autasuks mõni asi.

Kõige paremini on säilinud mardikombed Pakri saartel. Mardid ja kadrid peavad sääl oma pidu vaheldumisi; ühel aastal kadrid, teisel mardid. Osavõtjad poisid ja tüdrukud kogunevad järgemööda iga aasta ise peres kokku. Mardid toovad ise kodunt toidukraami kaasa ja kelle juures kogumispunkt, see teeb sel aastal õlut. Sinna viiakse ka maskid kokku. Need on puust, heledaks värvitud jõhvist habemetega lõustad, mis valmistatud igaveseks ajaks.

Pakri saarte martid on eriline mäng „laevavarustamine“. Selleks muretsetakse mõni laevamudel, mis martide talusse üles

paigutatakse. Mardid ise moodustavad laevameeskonna. Kaks on päämeheks, vana-isaks, kellel uhked puumaskid ees ja kes kipparitena teistele käske jagavad, kuna teised lihtsamalt rõivastatud „madrused“ käske täidavad. Mängitakse laevavarustamist, meresõitu jne., kusjuures kõigiti nalja tehakse ja ka tantsu lüüakse, kuid ainult mardid omavahel. Kõik teised on päältvaatajad ja peavad kingitusi andma, et etendusele pääseda. Vahel käivad ka siin mardid küla mööda kerjamas ja laulmas. Saadud anded, enamasti toidukraam, tuuakse mardimajasse kokku, kus siis süües ja juues pidu peetakse. Sellel laevavarustamise mängul, mida mängitakse meil ainult Pakri saartel, arvatakse olevat rootsi algupära.

Tänapäeval on mardipäeva kommetest ja mängudest vaid riismed järele jäänud. Mardiks käimist korraldavad veel ainult lapsed enda lõbustuseks. Kuna mardipidustusi ja -mänge asendavad meil maskeraad-peod ja -ballid ning hanesöömise õhtud.

Miks hanesöömine mardipäeval kombeks saanud, selle kohta ei ole täpset seletust. Kuid võib oletada, et seda ka enne mardipäeva pühitsemist tehti. Sügisel lõppes hanede söötmine väljas ja neid hakati siis laudas nuumama ja tapma. Hiljem pidi aga eesti talupoeg viima maksukohustusena paremad ja rasvasemad haned mõisahärrale ja pappidele. Nii kujuneski, et mardipäeva pühitsemise ajal suurte sakste laual ilutses hanepraad, millest vaene talupoeg ise ainult lõhna võis tunda.

Nüüd on mardihane söömine võtnud juba laialdasema ulatuse. Mardipäeval võib leida hanepraadi juba iga keskpärase kodaniku söögilaual.

E. Heinmets.

Maanoorte musitseerimise võimalustest.

A. Velmet.

Jäädes samade võimaluste juure, mis märgitud esimeses sama teemat käsitlevas artiklis, vaatleme juuresoleva marsi käsitamist.

Marssi mängivad mandoliinid ja gitarriid, viimaste jaoks on märgitud alla vastavad tonaalsuste tähed. Nende kasutamisest lähemalt vaadata „Tõusev Noorus“ nr. 7, — 1938.

Väga häa oleks, kui saaks kaasa mängida

klaver või harmoonium, sest tarvis oleks säilitada klaveripartiis esinev signaalitaoline rütm. Sama rütmi võib esitada ka väike trumm, või kõige väiksemate võimaluste juures võib kasutada koguni lauakest, millele koputatakse kepikestega. On mõtelav veel, et klaveripartiis esinevat esimese hääle viisi mängib kaasa trompet, kuid siis peab olema see üsna häa mängija, ja osa tuleb kirjutada selleks puhuks tooni võrra kõrgemale.

Miniatüür marss

Marciale

Mandoliin I – II

A. VELMET.

Piano

B F B F B

Es Es B B B F F F F

B c C F B Es Es B

B B F F B g c F B

Võistluste korraldamisest maanoorteringis.

(Järg.)

SPORTLIKUD VÕISTLUSED.

Põllumajanduslik takistusjooks.

1. Võistluse korraldaja teeb võistluse väljakuulutamise ajal (vähemalt mõni nädal enne võistlust) teatavaks takistusjooksu täpse kava. Põllumajandusliku takistusjooksu kava koostatakse nii, et kõigil võistlejail tuleb joosta ühepikune maa (näiteks 200 m). Jooksu alg- ja lõpppunkti vahel peavad jooksjad sooritama võistluse korraldaja poolt määratud tööülesanded (näiteks 50 kartulit üles noppima, mis on maha asetatud jooksujoonele 0,5 m vahekaugustega, paar puuhalgu pooleks saagima ja lõhki lööma, koti põhku täis toppima ja sellega aia alt läbi pugema, hobuse kinni ja lahti rakendama või muud niisugust).

Tugevama võistlusemeleolu esilekutsumiseks on soovitatav, et korraga võistleksid 3—4 jooksjat.

Põllumajanduslikku takistusjooksu võib korraldada kas üksikvõistlejale või meeskondadele. Viimasel juhul on kogu jooks ühes takistustega jagatud mitme (näiteks 3) ühte meeskonda kuuluva võistleja vahel. Siin omab võistlus teatejooksu iseloomu. Eelmine võistleja annab järgmisele edasi mõnesuguse eseme, milleta see ei saa oma ülesannet sooritada.

2. Hindamisel antakse punkte:

- a) töö hädus kuni 10 punkti.
- b) jooksu kiirus „ 10 „
- c) üldmulje „ 5 „

Kokku kuni 25 punkti.

3. Töö häduse all hinnatakse määratud ülesannete täitmise täpsust, korralikkust ja tööviisi (näiteks, kas korjas kõik kartulid üles või jättis mõne maha, kas rakendas hobuse lahti ja ette õieti).

Jooksu kiiruse all hinnatakse aja hulka, mis kulutatud algpunktist põllumajandusliku takistusjooksu lõpp-punkti jõudmiseni.

4. Saadud punktide kogusumma järgi asetatakse võistlejad või meeskonnad paremusjärjekorda: esimene, teine, kolmas jne. koht.

Kõievedu.

1. Kõieveo meeskondades peab olema võrdne arv võistlejaid. Kõis on nii pikk, et sellest jätkub 3.66 m mõlema meeskonna vahepäale, 1.22 m igale võistlejale ja 3.66 m järelandmiseks mõlemas otsas. Kõie ümbermõõt on vähemalt 10 sm. Kõis peab olema sõlmedeta ja käepidemeteta. Kõie keskkoha kinnitatakse keskmärk ja sellest 1.83 m kaugusele mõlemale poole tehakse kõrvalmärgid.

2. Maapinnale märgitakse keskjoon ja sellest 1.83 m kaugemale mõlemale poole paralleelsed kõrvaljooned.

3. Võistluseks tõmmatakse kõis pinguli, nii et keskmärk oleks keskjoone kohal ja võitlejad väljaspool kõrvaljooni. Veo ajal ei tohi ankrumehed (iga meeskonna välisotsapoolne viimne mees) kõit siduda ja mähkida ümber kää või mõne eseme ega tahtlikult toetada käsi vastu maapinda. Ükski võistleja ei tohi enne võistluse algust jalgadega ega muul viisil teha maasse auke jala toetamiseks. Kõievedu juhivad kohtunik ja tema kaks abi. Kohtunik alustab võistluse sõnalise märguandega, peab silmas keskja kõrvaljooni ning lõpetab veo vilega. Abid valvavad, et ükski võistleja ei puudutaks tahtlikult maad mõne muu kehaosaga kui ainult jalgadega ja teatavad igast määrusterikkumise kohta kohtunikule. Kohtunikul on õigus otsustada, kas eksinud meeskonda kõrvaldada võistlustest ja anda võit vastasmeeskonnale.

4. Vedu loetakse võidetuks, kui üks meeskondadest on vedanud kõie vastasmeeskonna poole kõrvalmärgi üle omapoolse kõrvaljoone, või kui mõni vastasmeeskonna võistleja on astunud üle keskjoone ükskõik millise jalaosaga. Jätavad mõlemad meeskonnad veo pooleli enne kui üks on suutnud vedada vastasmeeskonna poole kõrvalmärgi üle omapoolse kõrvaljoone, ei loeta vedu. Võistlustel, milles kokkuleppe järele on arvestatav ka võistlejate kehakaal, määratakse kaks kohtunikku, kes valvavad võistlejate kaalumise järele enne võistluse algust.

5. Vedu loetakse võidetuks, kui kolmest veost võidetakse kaks.

6. Võistlejad peavad kandma jalanõusid, millel ei ole erilist kontsa ja eriliisi tallanaelu, plaate, õõnsusi ning kühmi, mis soodustaksid vedu.

7. On keelatud tarvitada kindlaid ja kleepaineid kätel ning kõiel.

Võrkpalli võistlus.

Võrkpalli mäng ja võistlused on maanoortele hulgas võrdlemisi laialt levinenud. Siin ei saa meie kahjuks ruumipuudusel ära tuua võistluse määrust. Asjast huvitatud võivad selle leida E. Käsipalliliidu kirjastusel ilmunud raamatust „Käsipalli määrused”.

Agr. E. Nugis.

Raadio: Reedel, 2. detsembril kell 17.45 kõneleb ringhäälingus Türi saatejaama kaudu maanoorte nõunik agr. E. Nugis teemal: „Maanoored ja raamat”.

Korralikus talus osatakse köisi pitsida.

H. Masing, Arkna põllutöökooli õpetaja.

Köite pitsimisel vajame tööriistaks umbes 25 sm pikka kõvast puust pulka, umbes 2,5 sm läbimõduga, mis keskpaigast otsa poole pükkamööda teravneb ja mis ei ole mitte täiesti ümmargune, vaid veidi lopergune. Jämedamasse otsa suurime peene augu, millest tõmbame nõorsilmuse läbi, et pulka saaks käerandmele riputada. Nii ei ole tarvis pulka igakord käest panna ja uuesti laualt võtta, vaid pulka võib lihtsalt käest rippuma lasta ja tarbekorral uuesti kätte haarata.

Pitsimisel on kolm toimingut: 1) köieotsa lahtiharutamine, 2) otsade õieti kokkupanemine ja 3) harude kokkupanemine.

Kirjeldan kaht pitsimisviisi, nimelt lühikest pitsi ja pikka ehk merimeeste pitsi. Mõlemate juures, samuti ka katkise köieharu parandamisel, on harude kokkupunumine ühesugune, nii et kui esimene neist on selge, siis on ka teisi kergem ära õppida.

Pitsimise hästi äraõppimiseks on tarvis käesoleva kirjelduse ning piltide järgi niikaua harjutada, kuni tööoskus on selge. Kas selleks tarvitata 3- või 4-harulist köit, ei ole tähtis, olulist vahet sääl ei ole.

Lühike pits.

Lühikest pitsi ei saa tarvitada juhtumil, kui köis peab plokkke või teisi kitsaid avausi läbistama, sest pitsimise kohalt läheb köis märksa jämedamaks. Lühikese pitsi juures läheb vähem köit kaduma kui pika pitsi juures, lühike pits on lihtne teha ja niisama tugev kui pikk pits. Seda tuleks teha järgmiselt.

Kokkupitsitatavatest otsadest loeme 7 keeret tagasi ja seome säälkohal köiele paela ümber. Köie keerme all mõistame osa, mis on näidatud joon. 1-a all. Siis harutame köieotsad paelast saadik lahti. Enne otsade vastamisi panemist tuleb hoolega vaadata, et otsad oleksid nii lahti, nagu näidatud joon. 2-a, kuid mitte nii nagu joon. 2-b, see tähendab, — otsad peavad jooksma vahalt — igaüks ise suunas ega tohi üksteisest risti üle joosta. Siis paneme otsad vasta-

missi, nii et ühe köie harud satuvad vaheldamisi teise köie harude vahele (vaata joon. 3), tõmbame harudest köied hästi vastamisi kokku ning kinnitame paelaga ühe köie harud teise köie külge (joon. 4). Nüüd algab harude kokkupanemine, päris pitsimine. Selleks võtame ühe otsa haru, juhime selle üle kõrval asuva teise köie haru, paremalt vasakule poole järgmise köieharu alt läbi, pitsimispulga abi haru tagapool sidumiskohta üles kangutades (joon. 4). Samuti teeme ka teise kahe haruga. Nüüd on iga köieharu alt üksteise köieharudest läbi põimitud. Tõmbame neid ettevaatlikult üht teise järele nii, et nad on ühtemoodi pingul ja kordame iga otsaga veel kord sama põimimist (joon. 5). Lõikame paela (joon. 4 ja 5) katki ja toimime teise poolega samuti kui eelmisega. Kordame kummaski otsas veel kaks korda otsade läbipõimimist. Lõpuks lõikame igast harust poole, kolmandiku või meljandiku väljja, nii kuidas köieharude iseloom seda tingib, et harud jääksid peenemaks. Põimime järelejäänud osad kaks korda läbi, lõikame jälle osa ära — põimime jälle jne., kuni viimane haruosa on ära põimitud. Niiviisi läheb pitsitud koht pikkamööda peenemaks ja üleminek ei ole nii järsk ja silmatorkav. Rullime köit põrandal saapatalla all või kahe laua vahel, et sellel jääks nägusam väljumus (joon. 8).

Kontrolliiks, kas õieti on pitsitud, võib kokkupitsitud kohta keerata sirgeks, see peab aga sündima enne rullimist. Siis peab pitsitud koht 3-harulisel köiel olema 3-kandiline, 4-harulisel 4-kandiline ja täiesti korrapärane, üksikud harud ei tohi kuskilt lahki olla. Lõpuks peab kokkupitsitud köis nägema välja nii, kuidas näidatud joon. 8.

Pikk pits.

Pikkal pitsil läheb veidi rohkem köit kaduma, kuid selle-eest mahub ta igast kitsast avausest läbi ja on palju nägusam, sest köiele ei jää jämedamat kohta. Pikka pitsi tuleks teha järgmiselt.

Loeme igal 3-harulisel köieotsal 15 ja igal 4-harulisel köieotsal 21 keeret ja ha-

rutame need lahti. Samuti hoolitseme, et üksikud harud igaiks isesuunas jookseksid ja mitte risti üksteisest üle. Otsad paneme vastamisi, nii et ühe kõie harud jäävad vaheldamisi teise kõieotsa harudega (joon. 9). Edasi harutame kokkupanemise kohast alates ühe kõie haru paremale poole veel edasi lahti ja paneme hoolega teise kõie haru tekkinud tühjusse, nii et see satub äravõetud haru asemele. Seda tuleb niikaua jätkata, kuni sissepandud harust jääb veel 5 keeret vabaks (joon. 10).

Kõie kokkupanemise kohal paigalejäänud neljast harust harutame nüüd ühe vasakule poole lahti, niisamuti kui enne paremale poole, ja paigutame tekkinud soonde ühe paremakülje kõieharudest. Siis lõikame pikad rippuvad harud lühikesteks, nii et meil jääb 3 paari 5 keerme pikkusi otsi järele. Enne otsade kinnitamist tuleb vaadata, et otsad asuksid nii nagu näidatud joon. 12-a ja mitte nii, nagu joon. 12-b.

Otsade kinnitamine sünnib sel teel, et igaiht 6 otsast põimime kaaks korda üle selle kõrvalasuva keerme järgmise alt läbi (joon. 13—14, 15—16 ja 17), siis harutame otsad lahti, kitkume peeneks ja põimime neid kok-

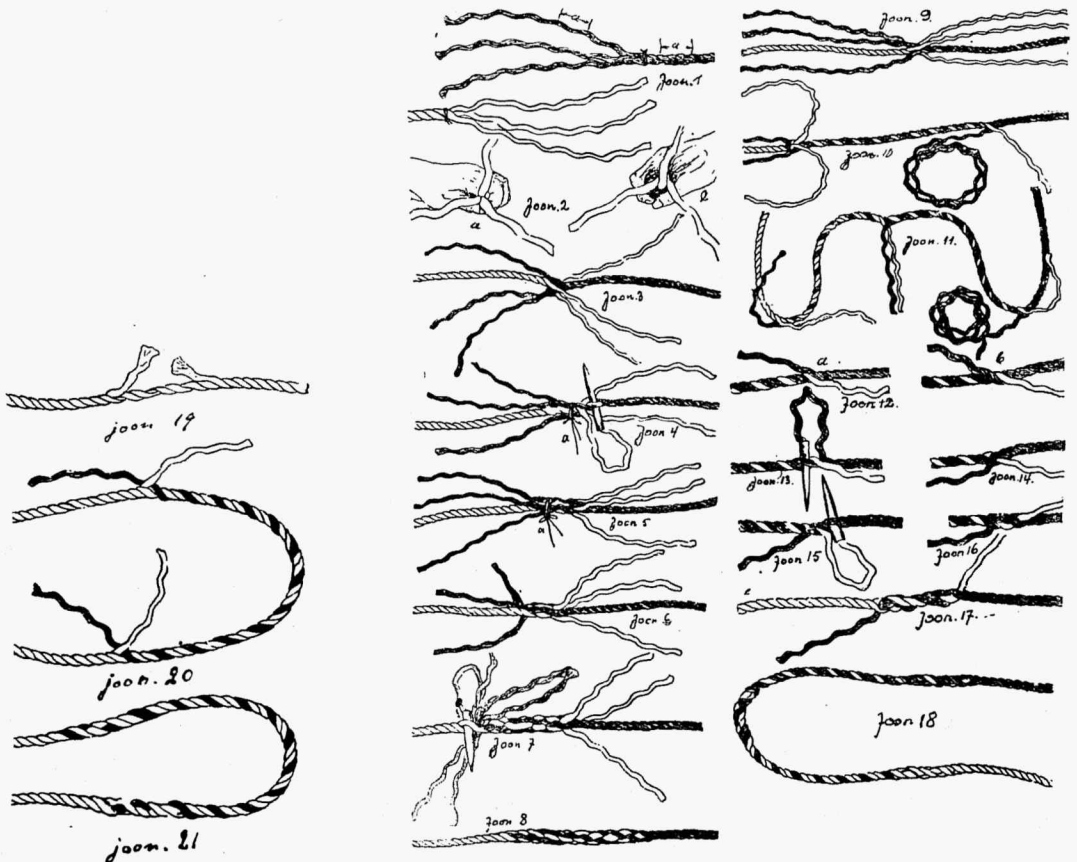
ku keerates otsani võimalikult otse kõie suunas. Valmispitsitud köit rullime jällegi põrandal saapatalla all või kahe laua vahel. Valmispitsitud kõies on näha joon. 18.

Neljakeerulisel kõiel harutame ühe paari harudest paremale ja teise pahemale, siis jääb keskele 2 paari, meist harutame ühe paari paremale 7 keerme võrra ja teise vasakule, ka 7 keerme võrra. Nüüd asuvad kõik neli harupaari isekohtadel ja ühekaugusel üksteisest. Edaspidine toiming on sarnane 3-harulise kõie pitsimisele.

Katkenud haru parandus.

Juhtub pahatihti, et kõiel läheb üks haru katki, kuna teised harud ja terve kõis on veel hädä. Vigastatud kohta parandame järgmiselt.

Harutame mõlemad katkenud haruotsad 6 keerme võrra lahti (joon. 19), lõikame sellest samast kõieotsast või mõnest teisest niisama jämedast ja niisama suure harude arvuga kõiest 20 keerme pikkuse tüki. Sellest tükist võtame ühe haru, paigutame selle katkiläänud harust tekkinud soonde (joon. 20) ja pitsime otsad nii, kuidas tegime seda pika pitsi juures (joon. 21).

Veel väikelavast.

„Tõusev Noorus“ nr. 10-das ilmunud V. Luhasoo kirjutise „Väikelava päevamured“ puhul, kus on neis valitsevais puuduseis päämiselt tehtud vastutavaks maanäitejuhte, lubatagu siinkohal mõni öiendus, kuigi allakirjutaja pole ei näitejuht ega näitlejagi.

Eelkõige enda poolt mitmes paigas hangetud tähelepanekute tõttu usaldaksin väita, et meil ongi kadunud komme hankida näidendeid ettekandeks „kõrvalisil teil“ (kui selleks mitte arvata kohalikkude autorite sulesepitsusi), küll on aga levimas moodus hankida võimalikult verivärskeid, vast trükist ilmunud teoseid (mida mujal pole mängitud). Et aga nendegi seas leidub kerget ja kesist, selle eest ei saa ometi vastutavaks pidada näitejuhti, kui ta sellise teose hangib kuskil ajalehes ilmunud soovitusel tõttu.

Aga ka tõsisemate, kunstiküpsete teoste puudumine. Eks sedasama heideta teatriarvustajate poolt ette isegi meie kutseliste teatritele. Ja kui sääligi, hoolimata riiklikust toetusest, taotletakse „kassahuve“, kuivõrd enam ei võiks see siis olla õigustatud väikelaval, kus näidend ettekandele tuleb loomulikult ka mitte selleks, et talle seltsi kassast juure maksta. Ja kuna tõsisemate teoste eelistajaid maapublikus on vähe, nende honorar aga tublisti kõrgem „kergetest“, siis väljudes kassa huvidest ei saagi väikelaval eelistada neid.

Ent miks ei nõuta siis tõsisemat, kunstiküpsemat? Arvan, et eksitakse, oletades seda olenevat taas näitejuhtidest. Sügavamalt kunstimõtet nautida, — see vajab eelkõige teatavat intelligenti ning seda ei saavuta igatüüsi aastate pikkuse koolituse tallamisega ega ka kõrge kultuurilises ümbruses viibides, liiati siis viie-kuue näidendiga aastas. Muide, publiku maitset ja eelistamist „mikumärdilisi“ teoseid kurdavad meie teatriarvustajad isegi meie teatrite esietenduste publiku juures, kuhu ometi kuulub eliit. Külaelanikel, kes päevi veedavad pidevas töös, tohiks selline maitse aga palju enam vabandatav olla. Ja kas kasvatab kedagi tõsisem teos? Lihtsalt ei tuldagi seda vaatama (proovide kaudu ja muil teil on ju ikkagi mõnesugused teated näidendi sisust saadaval), vaid tullakse alles tantsuajaks, millal saal kiilub täis. Analooigilisi juhte oli mul lühemat aega raamatukogus töötades: soovitatud tõsisemaid teoseid toodi mitugi korda lugematult tagasi. Nii siis kerget teost on kerge mängida ja lavastada, konarlusedki ei paista selles nii silma, ja kerget maksta, need hüved teevadki kerget teose eelistatavaks ja mitte üksi maalavadel, ega pälvi need seetõttu ainuüksi etteheiteid. Ei taha seega

ammugi väita, et kõik oleks väikelavadel paremas korras, oo ei — puudusi on palju, väga palju, ent püüdu paremuselegi on. Kui aga tullakse ülearuste etteheidetega, siis halvab see vaid teotsemistahet tegelastel, tehes asja vaid halvemaks. „Nõudkem palju, ent olgem rõõmsad vähesegi üle“, see motto sobib siiaigi.

Kavad aga ringilendavaist teatrest ei sobi meie oludesse, näitlemine koos selle ettevalmistusega on meie külades siiski juba üheks lahutamatuks osaks nn. seltskonnategevuses ja selle kõrvaldamisega tekiks paratamatult lünk. Samuti ei suudaks need „võõrad“ teatrid igakord leida kontakti kohalike olude ja publikuga.

Lõpuks repertuaari kohta arvan, et maalavadele sobiksid enam maamiljööde kujutavad teosed, kuna neis esitatud tüüpidele on tegelastel kergem sisse elada, (mis eeldab ka paremat ettekannet), kui sootuks võõraste olude kujutamine. On ju tähelepanav, et teosed, nagu „Õitsev meri“ ja „Mees merelt“ kantakse rannaküla tegelaste poolt ette palju loomutruumalt kui sisemaal. Seetõttu ei saa olla täiesti nõus ka V. L. artikli lõpul esitatud ja soovitatud näidendite nimistuga, kuigi neist paljud on läinud suurlavadel hääduga. Väikelava repertuaari ei saa ju kohandada suurlava kogemuste järgi.

(P. S. Muide, kui sõditakse kõikjal dramatiseeringute vastu, sobib siis neid väikelavadelegi soovitada?) M. Suveste.

Suurim valmisriiete-
ja manufaktuur-äri

R. BLUMBERG

Viljandis,
Tallinna tän. 5

Aadniel Kiir hakkab põllumeheks.

Oskar Lutsu „Sügis“, *Toot- silugude järg.* „Noor-Eesti Kir- jastus“ Tartus. 220 lehekülge, A. Peerna illustratsioonidega. Hind kr. 2.50.

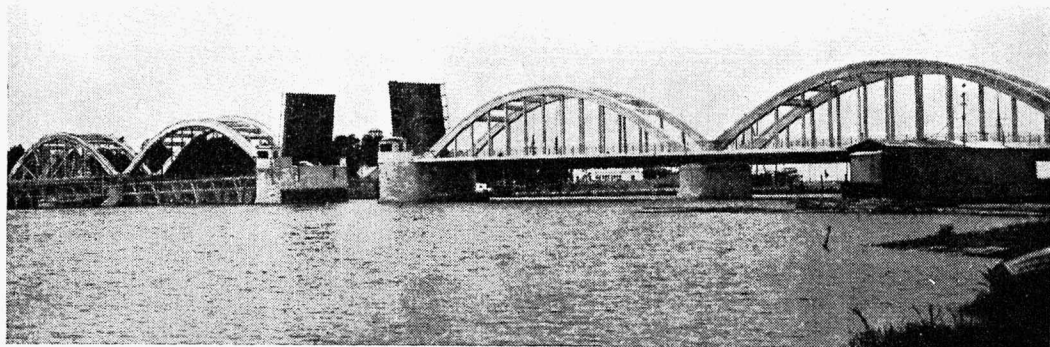
Visa oli see lapsuke sündima ja seetõttu on ta sünnimärkki veidi naljakas. Hulk aega saab lugeda sellest tagasi, millal „Noor-Eesti Kirjastuse“ väljaandel ilmunud ajakiri „Tänapäev“ hakkas avaldama Oskar Lutsu uut teost Paunvere-mailt — „Sügis“. Ent sinna see paraku jäigi. Isegi sellele vaatamata, et juba 1936. a. võeti vastu teiste seni ilmunud raamatute hulgas ettetellimisi ka kõnealusele. Kuid nüüd viimaks on ometi „Sügis“ lugejale käes ja paljudel on juba too mõneski tükis kummaline raamat loetud isegi läbi. Kummaline raamat — nii pisut tõepoolest, juba selle sünnimärgi tõttu, mis on vajutatud raama- tute kahes osas. Ei tea nimetada teist raamatut, milline oma palgelehel kannaks kirjastamisajana aastaarvu 1936 ja lõpplehel raamatu kirjutamisajana aastat 1938! Kuid „Sügisega“ on see paraku nii ja lihtsa- meelsemad murravad vist veel kaua pääd, kuidas on võimalik kirjastada raamatut enne selle kirjutamist. Kuid olgu sellega pääleegi, kuidas on ja jäägu äsjail- munud „Sügis“ pääleegi juba 2-aastaseks. Tootsi-sõpradel — ja kes seda's ei oleks! — on igatahes jällegi midagi.

Jälle kord Paunveres. Pikkade aastate järele, millal on muutunud nii mõndagi. Ajad on rullunud üle kodumaa ja üle Paun- vere, mida ei taha nagu enam hästi tundagi. Sääln on Lible kirikutorn, milline nüüd kae- tud plekiga, ja alevik on hakanud kasvama. Pole ka imestada, sest seljataga on Maa- ilmasõda ja Vabadussõda, maareform on teostunud ja endiste mõisaväljadele tek- kinud asunikutalud, kus virgunud uus elu. Asumikuelule ongi Luts suurel määral pühendanud „Sügisega“. Seda elu ta tunneb ja oskab näha eht lutsliku huumoriga. Kuid ta näeb ka, et ajal, millal Kentuki Lövi tallas sõjateid, kasvas Ülesool väike vahva Lövi Leks ja Ülesool säre perenaine Teele juhtis täie vilumusega uue elumaja ehitamist.

Rindede viisid need sõjarobinad vana Kentuki Lövi, rindede viisid nad eestlusest ja tüsedusest lõkendava Tõnissonigi ja isegi Aadniel Kiire, kelle vend pidi jätma isegi elu selle eest, et võiksid nüüd tekkida mõi-

sapõldudele need asunikutalud nagu seened pärast vihma. — Issand Jumal! ohkas Jorh Aadniel, kellest on saanud naisemees ja kellel on ebameeldivaid saladusi oma naiseõega, kas siis maailmas on üldse veel õigust, kui nüüd ka tema ei saa nor- maaltalu venna hinge eest, — tema või vähe- malt vanemad. Ja kidakeelse noorema venna nõokamiste all ta põrutab rohkem kui korra rusikast lauale, käib ja sõidab, seletab ja nurub. Kõik selle asunikukoha pärast. Tööst ei tule Kiirte rätsepamajas nüüd enam suurt välja, vähemalt ei ole Jorh suurem töömees, sest tööks puudub tal lust ja aeg. Pääleegi on ta sõjakeeristes või ladudes teeninud ihusaid kopikaid. Ja nõnda kestabki rühmamine „Sügisega“, mis tolle maaküsimuse pärast pühendatud suuresti Jorh Aadniel Kiirele, kes nüüd maldab kodus astuda risti vastu isegi vanemate tahtmisele, kuigi tal pole visata lauale Vabadusristi, et nii sulgeda irisejail suud. Harva välgatavad siin tei- sedki tuttavad: Lible, Tali, köster, sageda- mini Ülesoo pererahvas ja kaupmees Kippel Tartust. Ei, seda Paunvere kihelkonnakooli- aegset hõnga hoovab vastu „Sügisega“ lehe- külgedelt, kuid nüüd puhuvad Paunveres sootuks teised tuuled. Ja mis pääasi — Jorh Aadniel Kiir tahab, maksku-mis-mak- sab, saada põllumeheks, ja — ta joo. Mõ- telda ainult — Jorh, ja joo! Käib ära ko- guni ministeeriumiski ja teeb kõik, et saada aga õigust normaaltalule. Kui aga Aadnielil pole esitada tarvilikke dokumente oma õi- guste tõestamiseks, siis vihastub kiitsakas rätsep-meister sootuks ja asub koos Kippe- liga rändama ühest kohast teise, et osta endale asunikukohta. Ja selle Jorh Aadniel ostabki, kõigile viperustele ja viltu vedamiste- le vaatamata — raske ütelda, kas puh- tast soovist saada põllumeheks-asunikuks, või tolle naiseõe pärast. Liiatigi, kuna tal sääln Paunverest eemal võimalduks saada oma lapse isaks, kuigi ta naine ei sünnita. See mees oskab olla kaval ja omamoodi loogiline.

Ent Luts oskab siingi jätta otsi lahti. Sääln on Pilbaste-kandi asunik, kes nii pool- kogemata — rohkem naise kurjusest ning hirmust ja suuresti Kiire paugukartusest, — päästab Kiire pükse reostava revolvrilasust ja kellele Kiir siis hiljem tahtmata tasub elu- hinnaga. Selle asuniku-viletsakese tõttu ei ole teose lõpul Kiire väljajaatud, kuigi ta nüüd on pääsnud Paunverest eemale põllu- meheks, just roosilised. Tahes-tahtmata paistab ridade vahelt, et Luts on lubanud

PÄRNU SUURSILD.

Novembrikuus valmis ja avati liiklemiseks Eesti moodsaim ja suurem sild Pärnus. See ehitati varem Pärnu jõel tarvitusel olnud puust ujuva silla, nn. „nahksilla“ asemele.

Uue silla ehitamine kestis kaks ja pool aastat ja läks maksma 1.500.000 krooni. Silla ehitamiseks tarvitati puumaterjali 3855 m³, tsementi 2539 tonni, kive 1680 m³, kruusa ja liiva 13.900 m³, betoonrauda 450 tonni, terast ja masinaosi 3600 kg, tööpäevi 753.300.

Silla pikkus on 225 m ja laius 12 m. Kaarte tõmbevöö alumine äär asub kõige kõrgemast veeseisust 1,25 m ja kaare kõige kõrgem punkt 12,30 m kõrgemal.

Silla keskel on 21 m laiune klappidega suletav ava laevade läbilaskmiseks. Klappide käivitamine toimub elektrimootoriga. Klappsilda on võimalik avada harilikult juures 60 ja tugevama tuule juures 100 sekundi jooksul.

kirjutada veelgi järgesid — üks, kaks või kolm, mine sa tea. Kuid ta on teinud vähemalt järgmiseks Tootsi-loo köiteks juba „Sügises“ ettevalmistusi.

Ei saa sinna midagi parata, kui langeb kinni „Sügise“ lõppkaas, jääd pikaks puhuks üsna vaikselt mõttesse. Otsid teosest nagu midagi muud, kuid said siiski üsna teist. Tahtsid kuulda midagi Arno Talist, kes sulle saanud südamelähedaselt omaseks, tahtsid arutada jälle kord endise Raja Teele südameniite, kuid pidid leppima, et kuulsid vaid Paunvere rätsepavõsust Jorh Aadniel Kiirest, paksust põlispõllumehest Tõnissonist, viletsakesest asunikust Juurikust, Nossovi omaaegsest kuulsast ärijuhust Kippelist ja mõnest teisest, eesotsas vana kellamehe Liblega, kes aitab nüüd Ülesoo rahvast nende töödes ja vihkab endiselt köstri-isandat, kes ei pea paljuku nuruda Kentuki Lövilil allkirja veksilipaberile. Sest ajaõõ on ju muutunud ja Paunvere ei ole pääsnud nende muutusteta. Vana Kentuki Lövi naerab küll endiselt mh-mh-mh, pup-pup-pup, kuid nüüd on ta jõukas talupidaja oma naise kõrval ja Julk-

Jüriil pole enam tarvis panna teda indiaani-päälilkuna ühele põlvele palvetama.

Luts kirjeldab ikka lugusid ja pisiasju, mis kalduvad kohati groteski, — Lutsu huumori tõttu, — kuid ta kujud ega nende askeldused ei ole paberlikud. Ei ole seda ka „Sügise“ kujud. Ei. „Sügist“ võib lugeda mõnuga ja naudinguga, seda võib üsna kerge südamega soovitada, sest kuigi Luts ei ole sääl mitte täiesti see, mis oli „Kevades“ ja „Suves“, on ta ometi rohkem kui oli „Tootsi pulmas“ ja isegi „Äripäevas“. Ta oskas anda oma tegelasi ühel ajal uutena ja endistena, oskas nende askeldustes ikka tabada asja koomilisest küljest ja tuua välja ka ajavaimu. Ei, Luts ei ole veel kaugeltki väsinud andmast uusi Tootsi-lugusid, — seda kinnitab „Sügis“. Huvi Paunvere kihelkonnakoolist võrsunud rähklejate vastu suudab aga „Sügis“ jällegi märksa elustada. Ja nii on „Sügis“ taganud endale väärilise koha raamatukapis — võib-olla „Sügis“ 2. või „Talve“ eelkäijana ning teevalmistajana.

Johannes Kaup.

Maanoorte tegevusest Viljandimaal.

Maanoorte tegevus Viljandimaal on viimaste kuude jooksul sammunud pidevalt tõuseteed. On järjekindlalt kasvamas maanoorteritingide arv, samuti on intensiivsemaks muutumas nende sisemine tegevus. Nii ei olnud Viljandi-Kolga konvendis aasta algul ainustki maanoorteritingi, nüüd on aga nende arv enam-vähem normaalseni küündimas. Isegi Tarvastu konvendis, mille kohta mõned skeptikud levisid arvamist, et siin üldse ei ole maanoorteliikumisel pinda, on järjest tekkinud uusi maanoorterite. Ja Tarvastu maanoored on näidanud mõnel pool, näiteks Riidajas, juba asutamiskoosolekul haruldast hoogu, indu ja teotahet. Uusi ringe on juure tekkinud ka Põltsamaa konventi. Hääd tahet maanoorterite organisatsioonil ja nende tegevuse korraldamisel on üles näidanud mitmed maa-alkoolide juhatajad ja õpetajad, mille eest organiseeritud maanoored võivad avaldada neile oma tänu.

Suure-Jaani ja Pilistvere konvendis on moodustatud ka konventi maanoorte ühendused ja määratud konventide noortevanemad. Suure-Jaani konvendis on noortevanemaks Sürgajare algkooli juhataja August Künnik ja Pilistvere konvendis konventi esimees talupidaja Hans Sukk. Teisis konvendes teostub konventi ühenduste moodustamine veel enne käesoleva aasta lõppu.

Uusi maanoorterite on võimalik veel

juure asutada Suure-Jaani, Pilistvere, Põltsamaa, Kõpu-Paistu ja Viljandi-Kolga konventi; igauhte kaks kuni kolm, siis tõuseks ringide arv konventi kohta kaheksast kuni kümneni.

Mis puutub maanoorterite tegevuse sisulisse külge, on mitmed maanoorterid piirdunud vaid sisemise omavahelise tegevusega. Kuid paljud on ka avalikke ettekan-deid, pidusid ja päevi ning isegi näitusi korraldanud. Nii on möödunud suvel pidusid korraldanud Imavere, Nõmavere, Kaavere, Vastemõisa, Tännasilma ja teised maanoorterid. Jälevere maanoorterit korraldas külviipe ja Imavere maanoorterit lõikuspüha. Näitusi korraldas Imavere ja Tääksi maanoorterit. Pidusid ja noortepäevi on sisustatud mitmesuguste võistluste, deklamatsioonide ja kõnedega, võimlemise, rahvatantsu ja laulukoori ettekannetega ja näidentitega. Tääksi maanoorterit on kujunenud traditsiooniks anda kõik suve jooksul korraldatud võistlustel saadud diplomid ja tunnistused noortele pidulikult kätte suvise tegevushooaja lõpp-peol. Sellist kommet võiks soovitada ka teistele maanoorterite.

Mõnes varem asutatud maanoorterit on tegevus soikunud päämiselt juhtide puudusel. Kuid loodame, et neile detsembri algul Viljandis peetav maanoortejuhite kursus annab uut hoogu ja indu.

Maanoorte juhtidele kursus Ravilas.

Neid oli koos tosinat paar. Olid tulnud noored kogu Harjumaalt, kaugemalt sõitnud omnibusega, lähemalt tulnud jalgratastega, seljakott turjal. Algul võõristati, ei tahtnud sobida jutt. Kui aga mugavas lugemistoas läks vastastikuseks tutvustamiseks, oli igauhel midagi rääkida oma elust ja lõunalauas oli kõigil juttu küllalt.

Loenguteseria avasid M. Kala ja A. Raidmets. Öhtul rakendati tegevusse mitmesugused toimkonnad, valiti seinalehe toimetuse ja tutvuneti maanoorterite tööviisidega. Järgmistel päevadel läks töö, vaheldumisi klassis, töökojas, laudas ja õpiringi koosolekuil. Külalistena olid teisipäeval Põllutöökoja pääsekretär I. Tõrmaküla, ja kolmapäeval maanoortenõunik E. Nugis. Kolmapäeval pidi ilmuma ka seinalehe „Ruuor“ esimene number. Virgad käed kirjutasid, joonistasid, lõikasid ja kleppisid; ukse taga aga käidi koputamas ja küsimas, kas on juba valmis? Viimaks

siiski oli see seinal, kusjuures igauks oli saanud oma jao:

Tore mees on Martin Kala:
rändamine tema ala.
Rootsis kahe preilliga,
asus kurameerima.

Võimlemises vahva mees,
Raidmets sammub kõige ees.
Kõva karikaturist,
joonistus, see hää tal vist.

Nii oli värsse teistestki tegelastest, samuti karikatuure. Öhtul oli kõnevõistlus kursusest osavõtjatele, kus selgus, et maanoored on ka tublid kõnemehed. Esikohale tuli H. Rästas Kehtna Maanoorteritist, L. Pettai Hagerist ei jäänud temast palju maha. Järgnes öhtul seltskondlik kohus

võõrapäraste nimede üle, kus igasugused Vussermannid ja Sussermannid said kõik oma osa.

Külalisesena oli reedel Haridusministeeriumi noortenõunik J. Maisma; samal õhtul ilmus „Ruupor“ nr. 2. Äge sõnalahing löödi veel vaieluskoosolekul teemal: „Kas maa või linn? Vaielused kestsid veel magamistoaski, kuni meeled rahunesid, et puhata vastu kursuste lõpp-päevale.

Koosoldud aeg tundus tõesti lühikesena. Oli väga palju rääkida kaaslastele, võtta aadresse ja autogramme. Ja kui õhtul teelauas lauldi ühislaulu, oli tunne, et see nädal on kursuslasi väga lähedale toonud üksteisele ja nagu kahju oleks lahkuda. Saalis järgnes meeleolukas koosviibimine, kus väike Kalju septses:

Lahti läheb jälle tants,
nalja teeb me tuttav Ants,
Martin teeb ka veidi nalja:
tema mõtles mängu välja.

Alles südaööl sai rahu ruumidesse, et välja puhata kojuõiduks.

Ühe aastaga 96 auhinda.

Vastseliina Maanoorte Ühendus on Võrumaal agaramaid konvendi ühendusi, olgugi et praegu kuuest ringist ainult kaks on tegutsenud rohkem kui ühe aasta. Et see töö on olnud viljakas, selle eest on hoolitsenud Ühenduse juhatus koosseisus: R. Kiiver (kohalik konsulent), J. Sibul, H. Tarro, V. Oinas ja K. Puusepp. Erilist hoolt organiseerimisel on üles näidanud Ühenduse sekretär aiandusassistent Jaan Sibul.

5. novembril s. a. oli Vastseliinas järjekordne täienduskursus juhtivatele tegelastele, millest osavõtt oli eläv. Kursusel käsitleti järgmisi teemasid: „Enesekasvatus maanoorteringsis“ (instruktor E. Piir), „Naismaanoore ülesanded“ (assist. pr. A. Sibul), „Talvine tegevuskava“ (assist. J. Sibul), „Uusi ülesandeid Vastseliina maanoortele“ (kons. R. Kiiver), „Maanoorte liikumise üldalustest“ (kons. Tammesalu). Erilist pakkus veel ka instruktor Piiri ettekanne ja demonstratsioon, kuidas rajada kodumuuseumi ja millega neid sisustada. Kursuse lõpul tehti ühine ekskursioon ümbruskonna eeskujulikudesse taludesse.

Ettekannete vaheajal läbirääkimistel tekkis uus mõte: hakata ringidele sissetulekuid hankima ühiselt tavalise füüsilise tööga, kuna pidude sissetulekul on sageli väga väikesed.

Selle lühikesa aja kestel, millal Ühendus on töötanud (käesoleva aasta aprillist saadik), on korraldatud 3 lüpsivõistlust (Misos, Loosis, Tsäpsis), kus anti võist-

MAANOORTE-JUHTIDE KURSUS VILJANDIS.

2., 3. ja 4. detsembril peetakse Viljandis maakondlik maanoorte-juhtide kursus. See kursus on esimene selline organiseeritud maanoorte kokkutulek Viljandimaal maakonna ulatuses. Kursused algavad 2. detsembril hommikul Viljandi end. kihelkonnakooli (täienduskooli) ruumides, kirikumõisa juures. Igast maanoortereringist tuleb neli osavõtjat — kaks poissi ja kaks tüdrukut. Kursustel käsitletakse mitmesuguseid maanoorteritingi tegevuses ja juhtimises vajalikke teadmisi ja oskusi. Kursustel esinevad lektoritena keskkohast maanoorteliikumise juhtivad jõud ja mitmed kohapäalsed eritööjõud.

lejatele 4 esimest, 5 teist ja 2 kolmandat auhinda.

Samuti on korraldatud kolm veiste välimiku hindamise võistlust.

Mauri noortering korraldas noortepäeva, kus peeti kartulikoormise, hobuserakendamise ja kõnevõistlusi.

Korraldati kahepäevane ekskursioon Tartu- ja Võrumaa eeskujulikudesse taludesse, millest võttis osa 80 inimest.

Misso, Tsäpsi ja Mauri noorteringid esinensid väljapanekutega Vastseliina põllumajanduslikul näitusel, kus saadi kokku seitse esimest ja kaks teist auhinda; ning Misso ringi neid esinesid Petseri näitusel, kus saadi teine auhind.

Üldse on suve kestel Vastseliina maanoored saanud 96 eri auhinda nii üksikliikmetele kui ka ringidele näitustel ja võistlustel esinemiste eest.

Üksikringidest on kõige viljakamat tegevust avaldanud Misso ring, kes korraldas naiskäsitöö, ujumise ning vetelpääste kursuse, esimeseabi loenguid, kõnevõistluse (kõneoskuse õpiring), väga vaimustava jüriöö mälestamise, C. R. Jakobsoni mälestuspäeva, sügisel lõikuspüha ja ka ringi näituse, kus austati ümbruskonna teenelisi põllumehi. Viimasest üritusest võttis osa ka Maanoorte nõunik agr. E. Nugis, kes esines lõikuspühal kõnega.

Edaspidiseks on Ühenduse poolt ringidele teostamiseks välja saadetud väga laiaulatuslik töökava.

Enno Piir.

J. Sibul, Vastseliina aiandusassistent, tubli-
maid maanoorte juhte Võrumaal.

Oskar Grepp, Pamma Maanoorteringi vanem,
Saaremaal. Pikemat aega olnud koha pääl
maanoorte liikumise mõtte kandjaks ja organi-
seerijaks. Omab Põllutöökoja maanoortetöö
tunnustusmärgi.

Kirjavahetus.

Kirjutage meile.

Kaasnoortega kirjavahetust soovivad:

Virumaalt:

„Mäevainu, Maret“, Kadila ag., Ma-
dise kt., pk. 20.

Põld, Linda, Viru-Maidla, Unikiila pk.

Järvamaalt:

„Lõbus, Vellekene“, Koigi, Mardi-
välja era kt.

„Maisel, Märtr“, Esna ag., Viiso-Kui-
vajõe pk.

„Mäe, Aino“, Esna ag., Viiso-Kuivajõe
pk.

Harjumaalt:

Vaal, Juha, Peningi ag., Perila pk.

Nurm, Aino, Peningi ag., Perila pk.

Salula, Heino, Peningi ag., Perila pk.

Meri, Henn, Peningi ag., Perila pk.

Rünk, Rein, Peningi ag., Perila pk.

Kont, Evald, Peningi ag., Perila pk.

Viiul, Tõnu, Peningi ag., Perila pk.

Läänemaalt:

„Soo, Enn, Martna ag., pk. 17.

„Ehala, Märtr“, Martna ag., pk. 17.

„Merilain, Hans“, Martna ag., pk.
17.

Martinson, August, Paadremaa,
pk. 4.

Saaremaalt:

Rüütel, Edgar, Kihelkonna ag.,
Kuumi pk.

Pärnumaalt:

Jaansalu, Johannes, Vee ag., pk.
21.

Riipulk, Elmar, Rõusa ag.

Viljandimaalt:

„Bärt“, Kõo-Venevere ag., pk. 24.

Võrumaalt:

Konsand, Hannes, Põlva-Adiste.

Konsand, Elsa, Põlva-Adiste.

Kirjavahetust soovijate nimed ja aadres-
sid ajakirja jõulunumbri tarvis palume
toimetusele ära saata hiljemalt 5. detsemb-
riks. **Toimetus.**

TOIMETUS ja **TALITUS**: Tallinn, Pikk tänn. 42. Telefon 484-84. — Posti jooksev arve nr. 275.

Ilmub üks kord kuus. **TELLIMISE HIND**: aastas kr. 1.50; 1/2 aastas kr. —.80. Üksiknumber 20 senti.

Vastutav ja päätoimetaja J. Tõrmaküla, tegevtoimetaja agr. E. Nugis.

Viljandi Ühispank

Viljandis, Tallinna tän. 3. Telefonid: juhatus 82, üldine 251

Osakond Abjas

Telef. Abja 34

On kindlaks raha hoiukohaks ja maksab hoiusummadelt kõrgemat protsenti

Annab laenu-liikmetele ja võõrastele heade kindlustuste vastu Saadab raha — igale poole kodumaale

Toimetab sisse nõudmisi — vekslite ja dokumentide järgi.

Ostab ja müüb — välisvaluutat

Võtab vastu Eesti Maakrediitseltsi makse.

Panga juures Kinnitusselts „Oma“ esindus

Viljandi ja Viljandimaa vanim ja täiuslikum

auto- ja raadioäri

Joach. Werncke

Tallinna tän. 2. Telef. 32.

Autotarbed, -osad, kummid, vedrud ja akumulaatorid.

Raadioaparaadid: kuulsad Inglise „Ekco“, Saksa „Lorenz“, Austria „Hornophon“, Rootsi „Aga“ esindused.

Müüme ja esindame

Oma täielikust kaubamajast:

veo- ning sõiduautosid, igat tüüpi mootorrattaid, välis- ja kodumaa raadioaparaate ning nende osi, grammofooni-plaate, fotoaparaate ja -tarbeid, laskeriistu ning jahi- ja kalapüügitarbeid, automaareid ja kuullaagreid, igasuguseid elektri-jõumasinaid, külmutus- ja soojendusaparaate.

Asjatundlik elektriseadete ja nende eelarvete tegemine ning nõu- anne kutsega eriteadja juhtimisel.

**AKU-LAADIMISE jaam.
RAADIOAPARAATIDE
parandus.**

**Autode ja mootorrattaste paranduse
töökoda.**

K-M. ERNST KIRIKAL & KO.

Viljandis, Tartu tän. nr. 1, tel. 3-25.
OSAKOND ABJAS
Telefon 6 — Abja.

Kodumaa suurimaid raadiotehaseid

ARE

esitab algaval hooajal

Võrkaparaadid:

„TRUMP“ — 2-lambiline, 3 lainealaga, 1 võnkeringiga, tundlik ja võimsa häälega väike-aparaat. Sisseehitatud lainefilter võimaldab kohaliku saatja töötamisel takistamatult kaugejaamade kuulamist.

Hind Kr. 120.—

„MENUETT“ — 4-lambiline, 3 lainealaga, 6 võnkeringiga. Tundlik ja üliselektiivne väike-super, mille hinnavaärsus ei jäta mingit kahtlust.

Hind Kr. 195.—

„TITAAN“ — 4-lambiline, väga kõrge tundlikkuse ja selektiivsusega 3 lainealaga suursuper. „Titaan“ omab kõiki moodsa ja kõrgekvaliteetse aparadi omadusi, on kahtlematult eelistatavaid võrkaparaate Eesti raadioturul.

Hind Kr. 220.—

Patareiaparaadid:

„SIMMAN“ — 2-lambiline, 3 lainealaga, lühi-, kesk- ja pikk-lainetega, ühe võnkeringiga patareiaparaat, mis vaatamata oma odavusele omab suure võimsuse ja hea tundlikkuse. Äärmiselt väikese voolutarvitusega „Simman“ on sobiv raadiokuulajale, kes lepib lähemate ja tugevamate saatjate segamisvaba vastuvõtuga väga väikeste raadiokuulamise kulude juures.

Hind Kr. 90.—

„KADRILL“ — 3-lambiline patareiaparaat, suurepärase võimetega, omas hinnaklassis kvaliteedilt ületamatu, 2 lainealaga ja 2 kaovaba võnkeringiga aparatuur, mis võimaldab saatjate head eraldamist lihtsa käsitamise juures.

Hind Kr. 130.—

„VIBUANE“ — 3-lambiline, 3 lainealaga, 2 võnkeringiga keskmisesse hinnaklassi kuuluv kvaliteetaparaat, mis omab rahuldava tundlikkuse ka lühilainel. Suur permanent-dünaamiline valjuhääldaja tagab kõigi helisageduste head ülekannet.

Hind Kr. 145.—

„TUUSLAR“ — 4-lambiline, 3 lainealaga, 6 võnkeringiga, üli-terava selektiivsusega ja kõrge tundlikkusega patareisuper, mis on omas hinnaklassis ületamatu. Luksusliku väljatöötamisega kast: kõik reguleerimisnupud kasti esiküljel 2 kaksiknupu näol, rahulik soliidne üldmulje piasjuski.

Hind Kr. 195.—

„VIKERLANE“ — 5-lambiline, 3 lainealaga suursuper võimsa eeskujuliku häälega, milline kuulub kõrgeimasse kvaliteetklassi. „Vikerlane“ konstrueerimisel on kasutatud kõiki tehnilisi uudusi, mille tõttu aparatuur annab parimat, mida patarei-aparaatide alal nõuda saab, olles vaatamata suurele võimele voolutarvituselt väga vähenõudlik.

Hind Kr. 240.—

ARE

APARAATIDE SUUR LEVIK TAGAB NENDE HEADUST.

TEHAS JA LADU: TALLINN, REIMANI TÄNAV NR. 11.

Tel. 316-59 ja 300-30.

*Iga uus päev toob
päevauudiseid*

Tellige veel täna

UUS EESTI

ja teile tuuakse igapäev koju rohkesti teateid kogu maailmast

Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi Kaubanduse Osakond

VILJANDIS, TALLINNA TÄN. 3, TELEFON 6 JA 323
POSTKAST 37.

Suurim ühistegeline ettevõte Viljandimaal

M ü ü b: kõiki majapidamistarbeid.

Ostab:

igasuguseid põllumajandussaadusi
kõrgema päevahinnaga.

Harukauplused:

Kärstnas, tel. 8; Oiul, tel. V. Tännasil-
ma 6—1; S.-Kõpus, tel. 5; Tarvastus,
tel. Mustla 20; Oisus, tel. 8.

Peakaupluse juures kinnitus A-S. „OMA“ Viljandi peaesindus.

Uue suursaavutuse lävel

seisab praegu eesti kehakultuur ja eesti spordiliikumine.

Sest eesti spordijuhtide, kehakasvatuse eriteadlaste, suursportlaste ja spordiajakirjanike ühistööna hakkab ilmuma

SPORDI

SUURRAAMAT

ulatusrikkamaid ja omapärasemaid kapitaalteseid maailma spordikirjanduses.

„Spordi Suurraamatuga” saavad igale eesti mehele ja naisele igas elueas, igale eesti kodule ja perekonnale kättesaadavaks:

spordiarstlikud nõuanded keharaviks
sporditreenerite ja eriteadlaste juhised kehaarendamiseks,
võimlemiseks jne.,
suursportlaste näpunäited edu saavutamiseks ja treeninguks kõikidel spordialadel.

„Spordi Suurraamat” sisaldab huvitavas selges ja kaasakiskivas sõnastuses kõikidelt spordialadelt kõike seda, mis vaja teada **igal noorel mehel ja naisel**, kes teadliku ja otstarbeka kehaarendusega tahab saavutada ja säilitada

kehalist tugevust, tervist ja kaunidust.

„Spordi Suurraamat” on kättesaadav igale:

Ainult 2-krooniga võib saada „Spordi Suurraamatu” tellijaks.

Tutvuge käesoleva numbrile juurdelisatud „Spordi Suurraamatu” kavaga ja tellimistingimustega erilehel!

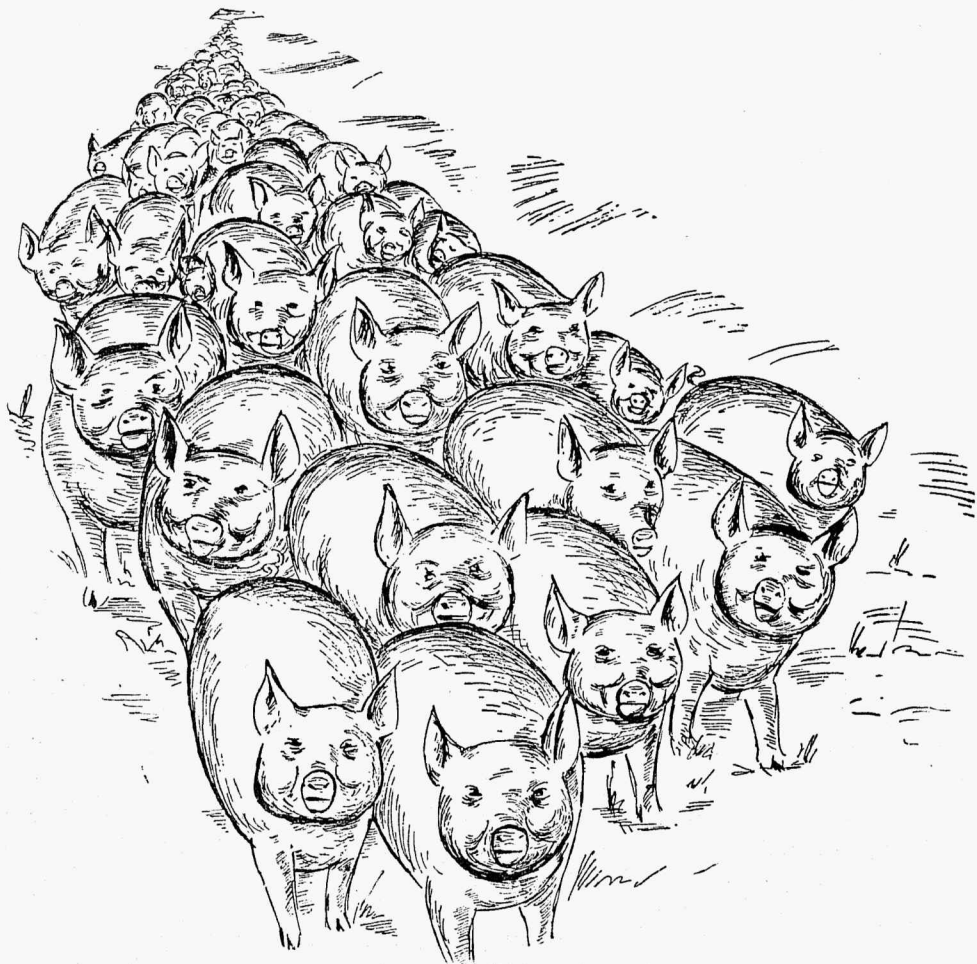
K.-ü. „Loodus“

Tartu, Ülikooli 18. Tel. 4-35, 4-29, 4-49, 15-51.

Tallinn, Kinga 6. Tel. 411-91, 411-92.

Posti jooksev arve 20-55.

ÜHING «EESTI LIHAEKSPORT»

Eksporttapamajad: Tallinnas, Tartus ja Võhmas.

Vorstitööstused: Tallinnas, Tartus ja Võhmas.

Konservitööstus Tallinnas.

Seebitööstus Tallinnas.

Kondijahutööstused: Tallinnas ja Tartus.

Nahaosakond Tallinnas ja laod kõikide eksporttapamajade juures.

Hõberebasekasvandused: Rebasel ja Navestlis.

Ostame aasta läbi sigu, veiseid, vasikaid lambaid ja toornahku.

Müügil ESTO märgi all vorstid, liha- ja aedvilja-konservid, seep, kondijahu.

Tellimisi võetakse vastu pargitud ja parkimata hõberebasenahkade ning sugurebaste peale.